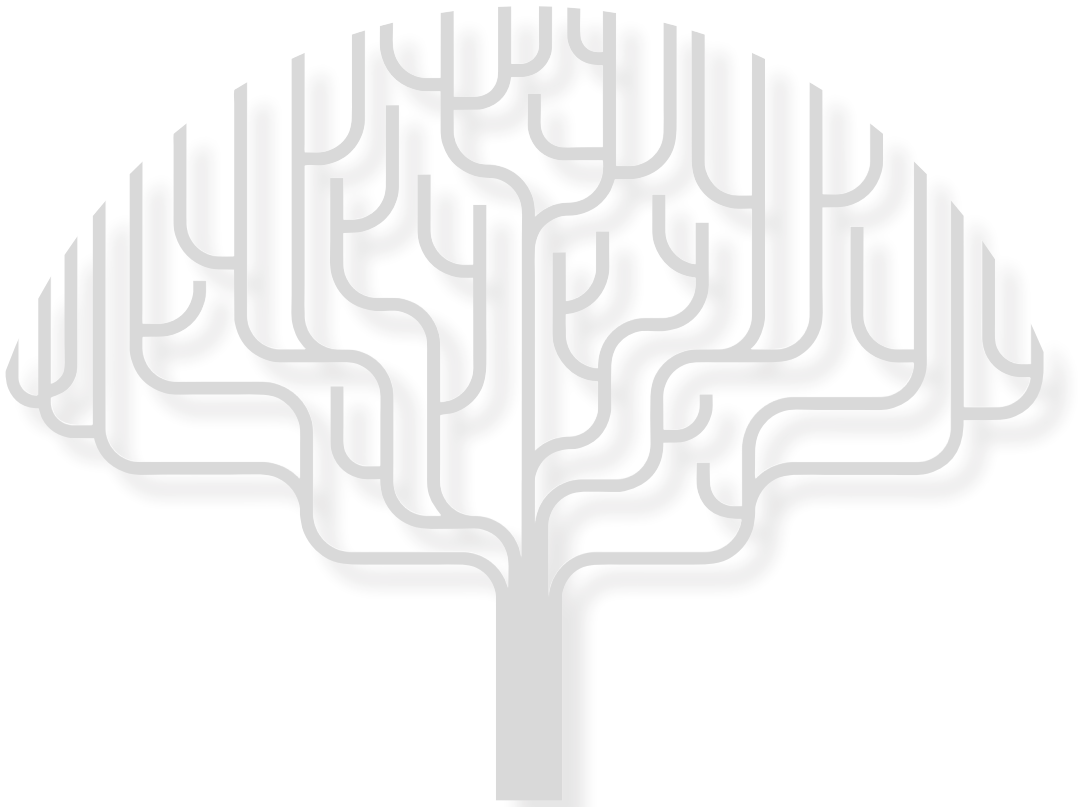

MIKA ANDERSSON & CAROLINE MELLGREN

STUDENTERS UTSATTHET OCH UPPLEVELSER AV HATBROTT

STUDENTERS UTSATTHET OCH UPPLEVELSER AV HATBROTT

FoU rapport 2016:1

© Mika Andersson & Caroline Mellgren, 2016

ISBN 978-91-7104-664-2 (print)

ISBN 978-91-7104-665-9 (pdf)

ISSN 1650-2337

Holmbergs, Malmö 2016

**MIKA ANDERSSON
& CAROLINE MELLGREN
STUDENTERS UTSATTHET
OCH UPPLEVELSER
AV HATBROTT**

Malmö högskola, 2016
Institutionen för Kriminologi

Publikationen finns även elektroniskt,
se www.mah.se/muep

FÖRFATTARNAS FÖRORD

I den här rapporten presenteras de inledande och övergripande resultaten från projektet *Utsatthet och upplevelser av hatbrott*. Projektet är finansierat av Brottsofferfonden och institutionen för kriminologi, Malmö högskola. Under hösten 2013 och våren 2014 besvarade nästan 3000 studenter vid Malmö högskola en enkät och ett trettiotal deltog i en intervju om sina erfarenheter av händelser där de attackerats eller kränkts på grund av gärningspersonens fientlighet gentemot deras religion, bakgrund/ursprung, sexuella läggning, kön och könsidentitet eller funktionsnedsättning.

De första resultaten från studien presenterades vid en konferens vid Malmö högskola i oktober 2014. Studien fick stor uppmärksamhet och omskrevs i bla. tidningarna City, Metro, Sydsvenskan, på Sveriges största studentportal student.se, ergo.nu, och ledde till inslag i Sveriges radio P4, SVTs Sydnytt och Aktuellt. Med utgångspunkt i studiens resultat startade Vänsterns ungdomsförbund UnivLeaks, ett forum dit studenter uppmanas skicka beskrivningar av rasistiska, homofobiska och andra kränkande upplevelser, i högskolemiljö. Det finns alltså ett intresse kring och behov av att diskutera frågor som rör hat, brott och utsatthet, generellt men även i högskolemiljö.

Ett särskilt tack till alla lärare och studenter vid Malmö högskola som möjliggjorde studien. Vi vill även tacka Lucy Michaels vid Ulster University för inspiration till studien och samarbete kring att utforma och genomföra den.

Mika Andersson & Caroline Mellgren

INNEHÅLL

FÖRFATTARNAS FÖRORD	5
1. INLEDNING	9
2. BAKGRUND	11
Hur vanligt förekommande är hatbrott?	12
Konsekvenser av hatbrott	14
Varför studera hatbrott i en studentpopulation?	14
När motiven är flera	16
3. OM PROJEKTET	19
Undersökningens genomförande	19
Enkäter och intervjuer	19
Att mäta utsatthet	20
Motiven	20
Beskrivning av populationen	21
4. RESULTAT: UTSATTHET OCH UPPLEVELSER AV HATBROTT ...	22
Resultatens disposition	22
Generellt om utsattheten	22
Vilka brott är vanligast?	24
Upprepad utsatthet med och utan hatbrottsmotiv	25
Konsekvenser av utsatthet	25
Utsatthet med flera motiv	26
5. SEXUELL LÄGGNING OCH KÖNSÖVERSKRIDANDE	
IDENTITET ELLER UTTRYCK	28
Upprepad utsatthet	30
Tolkning av hatbrott	31
Anmälningsbenägenhet	32
Konsekvenser	32

6. RELIGION	34
Upprepad utsatthet.....	36
Tolkning av hatbrott.....	36
Anmälningbenägenhet	37
Konsekvenser	38
7. BAKGRUND OCH URSPRUNG	40
Upprepad utsatthet.....	42
Tolkning av hatbrott.....	42
Anmälningbenägenhet	43
Konsekvenser	44
8. KÖNSIDENTITET OCH KÖNSTILLHÖRIGHET	46
Upprepad utsatthet.....	48
Tolkning av hatbrott.....	48
Anmälningbenägenhet	50
Konsekvenser	51
9. AVSLUTNING	53
REFERENSER	55
BILAGA 1 – KATEGORISERING AV UTSATTHET	58

1. INLEDNING

Följande står att läsa om likabehandling av studenter vid Malmö högskola: *”Alla studenter på Malmö högskola ska behandlas lika oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder. Malmö högskola ska bedriva ett aktivt och målinriktat arbete för att främja studenternas lika rättigheter och för att förebygga och förhindra trakasserier”*. Vidare är det *”[...] Malmö högskolas målsättning att inte någon student ska behöva bli utsatt för uppträdande som missgynnar, kränker eller diskriminerar hans eller hennes integritet i högskolestudierna oavsett kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, ålder eller funktionshinder.”*¹

En sådan likabehandlingspolicy är okontroversiell, inom den högre utbildningen såväl som i samhället i stort. Skydd från kränkningar ses som centralt för att garantera att principen individers lika värde upprätthålls – en fundamental princip i den demokratiska staten. Att individer ska kunna delta i den högre utbildningen på lika villkor blir särskilt viktigt i en stat som Sverige där arbetslivet kontinuerligt undergår en professionalisering och unga i allt större utsträckning är i behov av högre utbildning för att kunna konkurrera och ta sig in på arbetsmarknaden.

Även om principerna om likabehandling är grundläggande för att garantera människors lika värde och lika rätt till samhällsdeltagande har få studerat erfarenheter av kränkningar bland studenter. En möjlig förklaring till detta är att eftersom likabehandling inom högre utbildning ses som en grundläggande princip arbetas det sällan aktivt kring dessa frågor och vedertagna modeller att arbeta efter saknas.

¹ <http://www.mah.se/medarbetare/Juridiska-fragor/Likabehandling-av-studenter/>

Den här rapporten redovisar en kartläggning av studenters erfarenheter av olika former av våld, verbalt såväl som fysiskt, som motiverats av gärningspersonens fientlighet gentemot den utsatta köns-tillhörighet, könsidentitet, sexuella läggning, bakgrund/ursprung, funktionsnedsättning och religion. (Alla händelser efterfrågas, oavsett var de ägt rum. Fokus är alltså inte på händelser som skett inom Malmö högskolas lokaler). Dessa händelser benämns i rapporten som hatbrott och hatincidenter. Som sådan är den en början till en kunskapsbaserad hantering av dessa typer av erfarenheter generellt och vid lärosäten.

Själva händelsen, då när någon kallades ”jävla muslim”, slogs ner och kallades ”jävla bög” eller när den romska kvinnan nekades tillträde till butiken eller restaurangen, är ofta i fokus för diskussioner om hatbrott. Detta gäller diskussionen i media såväl som i offentlig statistik. Men själva händelsen utgör inte ensam fenomenet hatbrott. Därför är även fokus på det som händer efter, hur individen påverkas, bearbetar upplevelsen och hanterar den genom att anmäla, eller söka hjälp och stöd. Mer specifikt undersöks följande frågor;

1. Hur stor andel av studenterna har erfarenheter av hatbrott?
2. Vilka motivgrunder och brottstyper förekommer?
3. Vad gör att de utsatta tolkar en given händelse som ett hatbrott?
4. Hur stort är problemet med upprepad utsatthet bland de som utsätts för hatbrott?
5. Utsätts individer för hatbrott med flera motiv?
6. Hur ser förtroendet för rättsväsendet ut?
7. Vilka är utsatthetens konsekvenser?

2. BAKGRUND

Begreppet hatbrott kommer från engelskans benämning *hatecrime* och importerades till en svensk kontext i slutet av 1990-talet genom Eva Tibys (1999) avhandling *Hatbrott?* Denna blev startskottet för svensk forskning inom ämnet. Både uppmärksamheten kring hatbrotten, kunskapen och forskningen om fenomenet har sedan dess ökat och bedrivs nu inom ämnesområden som kriminologi, juridik, filosofi och psykologi. Men forskningen om hatbrott i Sverige är förhållandevis begränsad jämfört med länder som Storbritannien och USA. De studier som gjorts inom området består främst av undersökningar som genomförts av organisationer som arbetar för minoriteters rättigheter, exempelvis RFSL (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter) och svensk forskning har i huvudsak varit inriktad mot hatbrott som riktats mot sexuella minoriteter (se ex. Tiby, 2010).

Det finns ingen enhetlig och internationellt accepterad definition av vad ett hatbrott är utan begreppet kan beskrivas på olika sätt ur ett juridiskt, filosofiskt, psykologiskt och kriminologiskt/sociologiskt perspektiv. Övergripande är hatbrott ett samlingsnamn för brottsliga handlingar som motiveras av en viss typ av fientlighet gentemot den brottsutsatta, det vill säga att gärningspersonens motiv är avgörande för hur handlingen ska klassas.

Hatbrott är ingen egen brottskod, och har således ingen juridisk definition utan ett hatbrott omfattar samtliga brott med ett motiv att kränka någon utifrån en särskild grupptillhörighet. Vissa brottstyper har detta inbyggt, som olaga diskriminering eller hets mot folkgrupp. För övriga brott betraktas hatbrotts*motivet* hos gärningspersonen som en försvårande omständighet enligt Brottsbalken (1962:700)

29 kap. § 2 punkt 7. Denna straffskärpningsregel innebär att ett brott där gärningspersonens motiv varit att *”kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet”* kan resultera i strängare straff, en straffskärpning.

Skrivningen begränsar inte straffskärpning att gälla endast vissa minoritetsgrupper utan inkluderar också majoritetsgrupper. I Proposition 2001/02:59, som utvidgade straffskärpningsregeln till att gälla även för brott som motiverats av en fientlighet gentemot den utsattas sexuella läggning, argumenterar regeringen för hatbrottsmotivet som försvårande omständighet med följande utlåtande: *”Brott av detta slag kan sägas ha sin udd riktad mot den grundläggande uppfattningen om alla människors lika värde och ytterst mot hela den värdegrund som bär upp demokratin.”* (Prop. 2001/02:59: 11). Liknande motiveringar ligger till grund för lagstiftningen som förbjuder hets mot folkgrupp och diskriminering.

Lagstiftningen erbjuder särskilt skydd för vissa grupper, men vilka grupper som uttryckligen omnämns i lagtext varierar mellan länder och förändras över tid. I Sverige inkluderades sexuell läggning som motivgrund först 2002 (Prop. 2001/02:59), och könsöverskridande identitet eller uttryck först under våren 2015 (Polisen, 2015). Genom att vissa offergrupper och grupper av gärningspersoner väljs ut sänder samhället en signal om vilka som ses som särskilt skyddsvärda respektive vilka som bör straffas mer än andra grupper, på så vis är lagstiftningen symbolisk snarare än skyddande. Kanske är det mest korrekta sättet att beskriva lagstiftning om hatbrott på att säga att lagstiftningen fortfarande utvecklas, i Sverige såväl som i övriga världen.

Hur vanligt förekommande är hatbrott?

När begreppet hatbrott förekommer i media är det ofta i samband med att det rapporteras om en våldsam, brutal händelse där någon attackerats med homofoba eller rasistiska motiv, och där motivet är tydligt närvarande. Dessa ”typfall” är dock inte representativa för hatbrotten och den vardagliga utsattheten som ofta är en verklighet för de som utsätts. Sedan 2006 ansvarar Brottsförebyggande rådet

för att sammanställa hatbrottsstatistiken som består av polisanmälda händelser och självrapporterad utsatthet baserad på Nationella trygghetsundersökningen (NTU). I Sverige anmäls cirka 6 000 hatbrott varje år, endast en mindre andel av dem är våldsamma och brutala händelser.

Den vanligaste anmälda brottstypen är istället olaga hot och ofredande (43%), följt av olika typer av våldsbrott (15%), ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse, klotter, olaga diskriminering och övriga brott. Det vanligaste motivet är främlingsfientligt/rasistiskt (69%). Generellt gäller att de flesta brott begås på allmän plats av någon som är okänd för offret. Detta mönster bidrar till den låga andelen personupplärdade brott. Endast fem procent av alla anmälda hatbrott personupplärdades under 2014, dvs. en person kunde knytas till brottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse (Brå, 2015).

Sannolikt anmäls endast en liten andel av de brott som sker och mörkertalet är således stort. Genom att studera den självrapporterade utsattheten fås en uppfattning om antalet händelser som inträffar årligen. Enligt Brottsförebyggande rådets beräkningar baserat på NTU utsätts ungefär 2-3% av befolkningen i åldern 16-79 år varje år för brott med ett hatmotiv. Andelen som anmäler det de utsatts för varierar efter motivet. Lägst andel anmäler främlingsfientliga händelser (28%) och flest anmäler homofoba (45%) eller antireligiösa händelser (33%).² Vanliga förklaringar till den låga anmälningsbenägenheten är att den som utsatts inte anser att händelsen är tillräckligt allvarlig för att anmälas, att chansen att brottet klaras upp bedöms för låg och den uppfattade risken att utsättas för så kallad sekundär viktimisering genom att bli dåligt bemött av polisen vid anmälan (Brå, 2015).

Ytterligare en aspekt som skiljer hatbrott från många andra brott är att hatbrotten sällan föranleds av en sammandrabbning mellan personer utan attackerna är ofta oprovocerade, endast framkallade av hur gärningspersonen uppfattar offret (Levin & McDevitt, 2008).

² Enligt Brottsförebyggande rådet ska dessa siffror om anmälningsbenägenhet för homofoba och antireligiösa händelser tolkas med försiktighet eftersom de baseras på svaren från få personer.

Konsekvenser av hatbrott

Att utsättas för ett brott där motivet är hat har visat sig ha allvarliga konsekvenser för den utsattas välbefinnande och hälsa, men även för redan utsatta gruppers fortsatta marginalisering i samhället.

Individer som utsätts för hatbrott rapporterar högre nivåer av rädsla, ångest och stress i jämförelse med brott utan sådana motiv (Funnell, 2013; Iganski & Lagou, 2015; McDevitt m.fl, 2001). Många som utsatts för hatbrott anger att de utsätts ofta och att utsattheten blivit en del av vardagen. Enskilt kan händelserna betraktas som lindrigare, t.ex. att någon ropar ”djävla böger”, men vardagsutsattheten har en kumulativ effekt som gör att flera lindrigare händelser under en längre tid kan leda till konsekvenserna av utsattheten, såsom stress, otrygghet och nedstämdhet, förvärras (Bowling, 1998, citerad i Perry, 2008:101).

Hatbrott skiljer sig från andra typer av brott i ytterligare ett avseende, nämligen genom att konsekvenserna av brotten inte endast drabbar den utsatta individen utan hela den grupp som individen representerar (Perry & Alvi, 2012; Bell & Perry, 2015). Fenomenet att konsekvenserna sprider sig till hela gruppen har kallats ”in terrorem effect” (Weinstein, 1992, citerad i Perry, 2003: 119) och ”ripple effect” (Noelle, 2002). Det senare har gjort att hatbrotten kommit att betraktas som budskapsbrott (message crime) vars funktion är att tala om för en hel grupp att de är underlägsna en annan, och att gruppen inte är välkommen eller inte är säker i bostadsområdet, i skolan eller i samhället. Detta innebär att gruppen som helhet upplever otrygghet, rädsla, en ökad sårbarhet och isolering (Bell & Perry, 2015). Sammanfattningsvis visar forskning att utsatthet för hatbrott utlöser en kedja av händelser som bibehåller marginaliseringen av redan utsatta grupper.

Varför studera hatbrott i en studentpopulation?

Som tidigare nämnts har studier om utsatthet för hatbrott i en svensk kontext framför fokuserat på enskilda motiv och enskilda grupper, såsom afrosvenskars utsatthet för hatbrott med främlingsfientliga motiv (Wigerfelt m.fl., 2014), romers utsatthet för antiromska brott (Wallengren & Mellgren, 2015) eller sexuella minoriteters utsatthet för homo- bi- eller transfobiskt motiverade hatbrott (Tiby, 1999). Forskare inom området har även börjat studera hatbrott på ett nytt

sätt – att välja ut särskilda livsskeenden. Vi identifierade pågående forskningsprojekt om utsatthet för hatbrott i grundskola såväl som arbetsliv, men inga studier som berörde livsskeendet högre utbildning.

Det senare är oroväckande då internationella studier indikerar att utsattheten för hatbrott bland studenter är hög, ungefär var tredje student utsätts (NUS, 2011; Perry, 2011). Studenter utgör alltså en särskilt sårbar grupp för utsatthet för hatbrott. Då hatbrotten främst drabbar minoriteter fanns det även anledning att tro att den höga utsattheten för hatbrott och hatincidenter bland studenter också utgör ett demokratiproblem, där studieperioden är särskilt påfrestande för minoritetsgrupper. Huruvida detta skulle vara sammankopplat med hatbrott är okänt men enligt rapporten *Klara dig själv!* från Sveriges förenade studentkårer (SFS), som bygger på enkätsvar från fler än 6000 studenter, är det vanligare att fundera på att avsluta sin utbildning bland studenter med annan bakgrund än svensk, annan sexuell läggning än heterosexuell och bland studenter med funktionsnedsättningar (SFS, 2008). Dessa studenter anger också i högre utsträckning än andra att de är stressade, att de upplever att de inte passar in och att de blir negativt särbehandlade. Samtidigt arbetar många svenska universitet och högskolor, inklusive Malmö högskola, aktivt med att bredda rekryteringsbasen för högre utbildning och andelen studenter (och personal) med annan bakgrund än svensk har ökat (HSV, 2007).

I en kanadensisk kontext (Perry, 2011) har förekomsten av hatbrott vid lärosäten för högre utbildning delvis förklarats med den demografiska förändringen av studentgruppen och att den ökade andelen kvinnor, icke-vita, icke-kristna och icke-heterosexuella utgör ett hot mot den tidigare rådande ordningen. Troligen bidrar även livsstils och sårbarhetsfaktorer till den höga utsattheten bland studenter. Utöver omställningen från grundskola till högre utbildning är det många som flyttar hemifrån först när de påbörjar högre studier, ofta till en ny ort där de saknar ett tryggt nätverk av familj och nära vänner. Därtill vistas många studenter i miljöer och deltar i aktiviteter med en hög alkoholkonsumtion (Folkhälsomyndigheten, 2014).

En nackdel med en studentpopulation är samtidigt att urvalet automatiskt exkluderar personer från grupper som är underrepresenterade inom högre utbildning. I detta fall ger riktade undersökningar troligtvis en bättre bild av gruppens situation, även om det finns metodologiska problem förknippade med en sådan studie också.

När motiven är flera

Den juridiska regleringen av hatbrott präglas av ett stuprörsperspektiv där det grundläggande antagandet är att ett hatbrott är en händelse med en enskild motivgrund som åklagaren kan åberopa. Samma perspektiv förekommer i stor utsträckning i forskning om hatbrott då studier vanligtvis fokuserar på enskilda motivgrunder. Detta hänger samman med att studier vanligtvis fokuserar på en grupp människor och studerar dem utifrån denna grupptillhörighet. Sammantaget bidrar den juridiska regleringen såväl som merparten av forskningen till en föreställning om hatbrotten som noggrant ordnade utefter enskilda motivgrunder. Denna föreställning stämmer däremot inte alltid överens med de händelser som utgör hatbrotten; det förekommer hatbrott som har sin grund i flera motiv. Indikationer på detta återfinns vanligtvis i metodavsnitt eller slutdiskussioner i forskning såväl som sammanställning av eller kommentarer till offentlig statistik. Brottsförebyggande rådets årliga redogörelser för anmälningsstatistiken över hatbrotten är ett sådant exempel. I metodavsnitten finns beskrivningar av fall som inte enkelt låter sig tilldelas enskilda motivgrunder men likväl är riktlinjen att tillskriva sådana fall den motivgrund som ter sig tydligast. Det är alltså flera aktörer som upprätthåller stuprörsperspektivet på hatbrott, trots att ett hatbrott kan grunda sig i två eller flera motiv. Att hatbrott kan ha sin grund i flera motivgrunder är i sig inget märkligt; vi har alla överlappande grupptillhörigheter och ingens hela identitet och bakgrund kan täckas in av en enskild faktor.

Själva fenomenet, att flera motiv samspelar i en och samma händelse, behandlas vanligtvis utifrån ett *intersektionellt perspektiv*. Det intersektionella perspektivet fick sitt genomslag med Crenshaws (1991) nu klassiska artikel om hur afroamerikanska kvinnors etniska tillhörighet och könstillhörighet samspelade i deras utsatthet för våld och strukturell diskriminering. Det är sådana samspel mellan maktordningar som det intersektionella perspektivet belyser. Termen maktordning används inom det intersektionella perspektivet för att definiera institutionaliserade sociala hierarkier grundade i normer om exempelvis etnicitet och sexuell läggning. Utifrån nämnda exempel lever vi för närvarande i en social struktur som upprätthåller en vithetsnorm och en heteronorm där rasifierade³ individer och sexu-

³ Rasifiering definieras här som en andrafriferingsprocess genom vilken den normerande gruppen skapar ett vi-och-dom, och samtidigt tillskriver ett särskilt meningsskapande om individers egenskaper utifrån hudfärg.

ella minoriteter missgynnas och exkluderas på olika sätt. Inom den intersektionella teoribildningen finns det olika perspektiv på *hur* sådana maktordningar samverkar.

Ursprungligen behandlades detta samspel mellan maktordningar kopplade till klass, kön, etnicitet och sexualitet på ett *additivt sätt* (Crenshaw, 1991). Ur ett sådant perspektiv ökar risken att utsättas för olika former av våld, däribland hatbrott, om en individ tillhör flera sårbara grupper samtidigt. Enligt en sådan tolkning är en rasifierad och homosexuell person mer utsatt i jämförelse med en person som är rasifierad och heterosexuell eller en person som är vit och homosexuell. Detta perspektiv har senare kommit att kritiseras för att förenkla samspelet mellan maktordningar. Kritiker menar att samspelet är multidimensionellt såväl som kontextbundet, snarare än rent additivt (Mason, 2002). Det finns i dagsläget inte några studier om samspel mellan olika motiv som testar detta additiva perspektiv.

För närvarande tolkas samspelet mellan maktordningar snarare som *en faktor som formar uttrycken och upplevelsen* av hatbrotten (Se exempelvis Perry, 2001 eller McCall, 2005). En sådan tolkning av samspelet mellan maktordningar möjliggör ytterligare perspektiv och nyansering av hatbrotten. Forskning med detta intersektionella perspektiv har visat hur hatbrott utifrån en gemensam delkomponent, exempelvis homofobi, yttrar sig och upplevs på skilda sätt utifrån vilken etnicitet och vilket kön den utsatta har (Meyer, 2012).

Utifrån ett mer kritiskt intersektionellt perspektiv kan själva motivgrunderna och de kategorier som används vid definitionen av hatbrotten ifrågasättas. Dessa kritiker har höjt rösten gentemot de motivgrunder som inkluderas, eftersom de samtidigt exkluderar alla andra möjliga motiv och kanske drabbar detta de mest sårbara (Chakraborti, 2014; Garland, 2011). Det senare behöver förstås utifrån att det händer att motivgrunder inkluderas i lagstiftning som en konsekvens av ideella intresseorganisationers politiska lobbyarbete, ofta till följd av någon särskilt uppmärksam händelse. Ett sådant exempel är mordet på Sophie Lancaster som utlöste en debatt i Storbritannien om huruvida tillhörighet till en alternativ subkultur, såsom goth eller punk, skulle kunna inkluderas som skyddad grund i lagstiftningen (Garland, 2010). Frågan som ställs är vad som då händer med de sårbara grupper som saknar sådana företrädare? (Garland, 2011; Mason-Bish, 2014). Fallet med Sophie Lancaster

har inte resulterat i en förändring av lagstiftningen i Storbritannien på nationell nivå, däremot har polismyndigheten i Greater Manchester där mordet ägde rum valt att börja föra statistik över brott som motiveras av den utsattas alternativa klädstil (Garland & Hodgkinson, 2015).

Det är svårt att avgöra hur vanligt det är att flera motivgrunder samspelar vid samma hatbrott eftersom det i stor utsträckning avgörs (och begränsas) av studiedesign och den definition av hatbrott som används. Vissa mönster i dessa överlappande motivgrunder kan dock konstateras; det är vanligt att anti-religiösa och främlingsfientliga motiv samspelar i samma händelse (Abu-Ras & Suarez, 2009; Brå, 2015), och det är vanligt att hatbrott som riktas mot den utsattas sexuella läggning samtidigt riktas mot den utsattas könsuttryck eller könsidentitet (Meyer, 2012; Caridad Rabelo & Cortina, 2014).

I föreliggande studie gavs studenterna möjlighet att uppge flera motiv, både vid samma händelse och vid olika händelser. Framförallt ombads studenterna att beskriva flera olika grupptillhörigheter för att möjliggöra en studie av överlappande identiteter.

3. OM PROJEKTET

Inom projektet ”Utsatthet och upplevelse av hatbrott” undersöks utsatthet och upplevelser av hatbrott med utgångspunkt i en studentpopulation. Projektet är finansierat av Brottsofferfonden och Institutionen för Kriminologi, Malmö högskola.

Syftet med projektet är i stora drag att bidra till ökad kunskap om förekomsten av hatbrott, hur utsatthet upplevs, vilka konsekvenser det får och vilket behov av stöd som finns. En annan relevant fråga är ”*vad är ett hatbrott*”. I den här studien är studenternas egna upplevelser och definitioner av sin utsatthet i fokus. Övergripande belyses gruppsspecifika problembilder och mellangruppsliga skillnader i hur utsatthet för hatbrott definieras, upplevs och hanteras avseende grupperna könstillhörighet, könsidentitet, sexuell läggning, bakgrund/ursprung, religion och funktionsnedsättning.

Detta är, oss veterligen, den första studien av hatbrott i en svensk studentpopulation och på ett lokalt plan utgör den aktuella studien därför viktig kunskap för Malmö högskolas arbete mot diskriminering och för likabehandling i högskolan. Till Malmö högskola, liksom till andra lärosäten, kommer studenter från hela Sverige och Malmöstudenters upplevelser av hatbrott är således en nationell angelägenhet. På ett mer generellt plan bidrar studien till ökad kunskap om förekomsten och upplevelsen av hatbrott och dess konsekvenser.

Undersökningens genomförande

Enkäter och intervjuer

Studien består av en kombinerad enkät- och intervjuundersökning. Enkäten delades ut i klassrum under eller i anslutning till studenternas undervisning. Det fanns även möjlighet att ta med sig enkäten

hem och skicka in per post⁴. Sammanlagt har vi haft möjlighet att träffa 4 649 studenter fördelade över 264 klasser och fått in 2 853 svar. I urvalet ingick de studenter som läste kurser som började vid terminsstart, omfattade minst 15hp på heltid och med undervisningen förlagd till Malmö högskolas lokaler. Enkäten utformades som en brottsofferundersökning med tillägsfrågor om personen som utsatts upplevt att incidenten var motiverad av en fientlighet mot den utsattas könsidentitet, könstillhörighet, religion, bakgrund/ursprung, funktionsnedsättning och sexuella läggning.

Utöver enkäterna har 33 semistrukturerade intervjuer genomförts med syfte att få en fördjupad och nyanserad bild av konsekvenser och definitioner av hatbrott, hjälpsökande och överlappningar av motiv. Resultaten i denna rapport bygger endast på enkätundersökningen. Citat som redovisas kommer från svar på enkätens öppna frågor.

Att mäta utsatthet

Då lagstiftningen i huvudsak utgår från ett gärningsperspektiv uppstår det vid alla brottsofferundersökningar vissa mätproblem. Detta yttrar sig som tydligast kring frågan om gärningspersonens motiv. Den studie som ligger till grund för den här rapporten har gjorts ur ett brottsofferperspektiv och av denna anledning är det den brottsutsattas *tolkning och upplevelse* av incidenten som blir vägledande istället för gärningspersonens motiv. På frågan om utsatthet för sexuellt ofredande är det exempelvis informantens upplevelse av obehag och kränkning som efterfrågas och inte gärningspersonens intention att väcka någon av dessa känslor hos den brottsutsatta, som annars är fokus i lagparagrafen (Brottsbalken, kap 6 § 10).

Motiven

Straffskärpningsregeln kan tillämpas vid brott som begås på grund av gärningspersonens fientlighet gentemot den brottsutsattas ras, hudfärg, nationalitet, etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller liknande omständighet (Brottsbalken, 29 kap. 2§, 7p). I den här rapporten delas dessa motivgrunder in i tre olika kategorier. Ras, hudfärg, nationalitet och etniskt ursprung kommer i fortsättningen benämnas som bakgrund/ursprung, trosbekännelse som religion och sexuell läggning eller liknande omständighet som sexuell läggning.

⁴ I de fall studenterna haft möjlighet att fylla i enkäterna på plats och på schemalagd tid har deltagandet varit högt (ca 83%), medan deltagandet hos de som tog med enkäter hem var lågt (ca 29%).

Utöver detta studeras hatbrott utifrån motivgrunderna köns-
tillhörighet och könsidentitet och funktionsnedsättning. Beslutet
att inkludera dessa grupper grundar sig i att studien planerats i en
internationell kontext. Begreppet hatbrott innefattar ofta grunden
funktionsnedsättning i internationella studier⁵. Att inkludera hat-
brott med grunden kön i lagstiftningen har diskuterats till och från
i USA sedan tidigt 90-tal (Center for Women Policy Studies, 2001;
Angelari, 1994) och i Kanada inkluderas redan brott med denna
grund. I den föreliggande studien tillämpas en bred definition av
kön där både biologisk könsstillhörighet såväl som genus inkluderats.
Transpersoners utsatthet för hatbrott med motiven könsidentitet eller
könsstillhörighet kategoriseras som riktade mot individernas könsö-
verskridande identitet eller uttryck.

Beskrivning av populationen

Nästan hälften av studenterna som besvarade enkäten läste sin första
termin vid Malmö högskola. Bland de svarande är 21% födda utom-
lands och en lika stor andel uppgav att en eller båda föräldrarna är
födda utomlands. 58% är födda i Sverige och har två svenskfödda
föräldrar. 68% av respondenterna identifierar sig som kvinnor och
29% som män. Därutöver är 4% transpersoner, det vill säga har
en könsöverskridande identitet eller har ägnat sig åt någon form av
könsöverskridande praktiker. Det finns en stor spridning gällande
ålder, de yngsta av informanterna var 18 år och de äldsta var 55 år.
Samtidigt är hälften av informanterna mellan 21 och 26 år. Denna
fördelning avseende födelse-land, kön (saknar jämförelse för andel
transpersoner) och ålder stämmer väl överens både med den svenska
studentpopulationen i stort som studentpopulationen vid Malmö
högskola.

⁵ USA, Storbritannien och Kanada är exempel på länder som inkluderar funktionsnedsättning som
motiv i sina respektive lagstiftningar.

4. RESULTAT: UTSATTHET OCH UPPLEVELSER AV HATBROTT

Resultatens disposition

Resultatdelen inleds med en övergripande beskrivning av utsattheten för brott med såväl som utan hatbrottsmotiv i kapitel 4. I denna del jämförs studenter som utsatts för hatbrott med studenter som utsatts för brott utan sådant motiv gällande olika brottstyper, upprepad utsatthet och konsekvenser av utsatthet. Avsnittet avslutas med en redogörelse för erfarenheter av utsatthet för hatbrott med olika motiv vid olika tillfällen samt erfarenheter av utsatthet där flera motiv förekommit vid samma tillfälle.

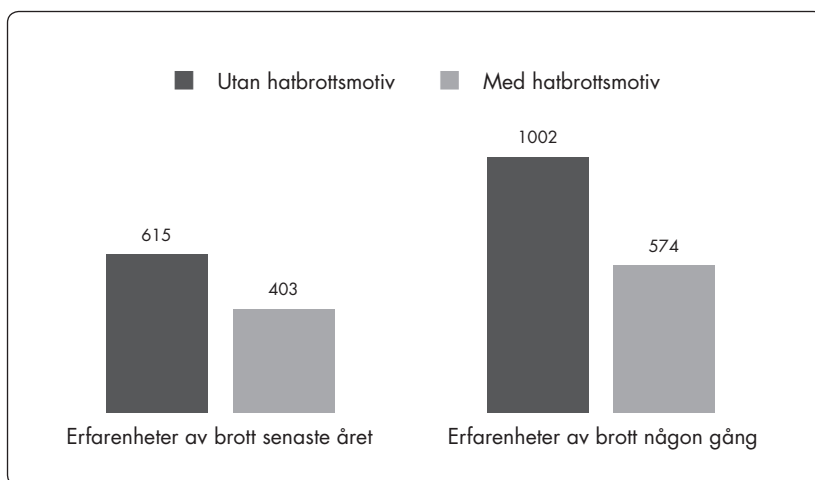
Därefter presenteras utsattheten för hatbrott med respektive motivgrund som ingång i kapitel 5-8. I dessa kapitel ges en fördjupning av nivån av utsatthet, tolkningar av hatbrott, upprepad utsatthet inom gruppen, anmälningsbenägenhet och konsekvenser av utsatthet för respektive motivgrund. Att utsattheten presenteras utifrån respektive motiv innebär bland annat att vi även presenterar utsattheten bland studenter som tillhör majoritetsgrupper och inte enbart brott mot personer som tillhör minoritetsgrupper. I läsningen av tabellerna måste läsaren komma ihåg att det är vanligt att en person utsätts vid flera olika tillfällen och med olika motiv. Därför är antalet händelser fler än antalet personer som har utsatts för någon händelse.

Generellt om utsattheten

Övergripande visar resultaten att av de studenter som besvarat enkäten har över hälften någon gång i sitt liv utsatts för verbalt våld, fysiskt våld, sexuellt våld eller tillgreppsbrott (se figur 1). Var femte student uppger att de har erfarenhet av utsatthet som motiverats av gärningspersonens fientlighet gentemot deras könstillhörighet,

könsidentitet, bakgrund/ursprung, sexuella läggning, religion och funktionsnedsättning. Det är alltså en stor del av studenterna som har erfarenheter av brott utan såväl som med hatbrottsmotiv.

Mer än var tredje student har utsatts för något brott under det senaste året, och var sjunde student har varit med om hatbrott under samma tidsperiod. Majoriteten av de som utsatts för brott och incidenter med ett hatbrottsmotiv uppgav att händelsen var en konsekvens av gärningspersonens fientlighet gentemot deras könstillhörighet eller könsidentitet. Många uppgav att de utsatts för hatbrott baserat på flera olika motiv vid samma tillfälle.

Figur 1. Utsatthet för brott

De vanligast förekommande motivgrunderna är könstillhörighet eller könsidentitet, följt av bakgrund eller ursprung (se tabell 1). Det är mindre vanligt att studenterna utsätts för hatbrott riktade mot deras religion, sexuella läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck och funktionsnedsättning. Det finns dock stora skillnader i nivån av utsatthet med olika motiv utifrån gruppstillhörigheter. Exempelvis utsätts studenter med utländsk bakgrund för hatbrott med främlingsfientliga motiv i väsentligt större utsträckning i jämförelse med studenter med svensk bakgrund. Av anonymitetsskäl presenteras utsattheten med motivgrunderna sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck gemensamt. Av samma anledning presenteras inte en fördjupning om utsatthet med motivet funktionsnedsättning.

Tabell 1. Utsatthet för hatbrott utifrån respektive motivgrund

Motiv	Antal
Bakgrund eller ursprung	182
Sexuell läggning	50
Religion	67
Könstillhörighet eller könsidentitet	370
Könsöverskridande identitet eller uttryck	42
Funktionsnedsättning	20
Totalt	731

Vilka brott är vanligast?

Den vanligaste formen av utsatthet var sexuellt ofredande, mobbning, olaga hot och trakasserier (se tabell 2). Detta skiljer sig från de mönster som framträder i den officiella hatbrottsstatistiken över anmälda brott (se exempelvis Brå, 2015), där sexuellt ofredande inte ingår. Detta kan förklaras av att få anmäler sexuella ofredanden men också att den som utsätts kategoriserar och tolkar händelsen på ett annat sätt än rättsväsendet. Den största delen av den självrapporterade utsattheten för hatbrott i den föreliggande studien består av sexuellt ofredande, verbalt våld och ringa fysiskt våld.

Tabell 2. Utsatthet uppdelat på brottstyp, med och utan hatbrottsmotiv

	Hatbrott	Ej hatbrott	Totalt
Ofredande, mobbning, olaga hot och trakasserier	188 (7%)	211 (8%)	399 (15%)
Ringa misshandel, blivit förföljd/jagad	79 (3%)	157 (6%)	236 (9%)
Misshandel	13 (0.5%)	90 (3%)	103 (4%)
Sexuellt ofredande	231 (4%)	303 (6%)	534 (21%)
Våldtäkt	17 (0.6%)	40 (1.5%)	57 (1%)
Rån och inbrott	16 (0.6%)	220 (9%)	236 (9%)

* Anger antal personer med erfarenheter av brottstyper, inte antal incidenter. Procent som anges är beräknad andel av totalpopulation.

Fortsättningsvis presenteras utsattheten utifrån kategorierna *verbalt våld, fysiskt våld, sexuellt våld* och *tillgreppsbrott*. En detaljerad genomgång av utsatthetskategorierna i bilaga 1.

Upprepad utsatthet med och utan hatbrottsmotiv

Den upprepade utsattheten bland studenterna vid Malmö högskola är hög: av de 1 018 studenter som utsatts under det senaste året har 712 utsatts vid mer än ett tillfälle under samma tidsperiod. Det finns dock en stor skillnad mellan de studenter som har erfarenheter av hatbrott och studenterna som har erfarenheter av brott utan sådant motiv. Störst är skillnaden i andelen som utsatts tre eller fler gånger (se tabell 3). Risken att drabbas av upprepad utsatthet är således väsentligt större i studentgruppen mer erfarenheter av hatbrott.

Tabell 3. Upprepad utsatthet bland de som utsatts under det senaste året

	Studenter med erfarenhet av hatbrott (n = 400)		Studenter som utsatts utan hatbrottsmotiv (n = 616)	
En gång	60	15%	244	40%
Två gånger	69	17%	107	18%
Tre eller fler gånger	271	68%	258	42%

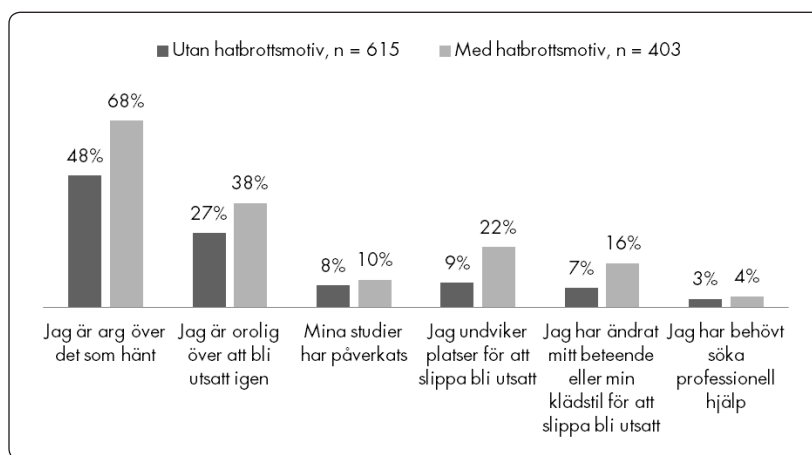
Risken för upprepad utsatthet ser även olika ut beroende på vilken typ av handlingar som individen utsatts för. Det är främst verbalt våld och sexuellt ofredande som individer utsatts för tre eller fler gånger.

Konsekvenser av utsatthet

Studenterna som utsatts under det senaste året frågades också om de påverkats av utsattheten på olika sätt (se figur 2). Studenterna som utsatts för hatbrott uppger i större utsträckning att de är arga, oroliga, undviker platser och ändrar sitt beteende eller sin livsstil för att slippa bli utsatta i framtiden. Dessa resultat stämmer därmed väl överens med den internationella forskningen inom området. Det är däremot ungefär lika stor andel från respektive grupp som uppger att deras studier påverkats. Det senare stämmer inte överens med internationell forskning men kan också vara en konsekvens av hur frågeställningen formulerats. Internationella studier har främst visat

att studenter som utsätts för hatbrott och hatincidenter uppger att de känner sig uteslutna från den sociala studiekontexten. I dessa studier har studenterna främst vittnat om att bli negativt särbehandlade och andrafierade av andra studenter och lärare eller att känna sig utanför (Reid & Radhakrishnan, 2003; Smith m.fl., 2007; Clark m.fl., 2014). Frågeställningen i den föreliggande studien har istället ett annat fokus; studentens upplevelse av sina egna studieprestationer.

Trots att studenterna som utsatts för hatbrott blir mer påverkade, både känslomässigt och beteendemässigt, visar resultaten också att skillnaden i hur många som sökt professionell hjälp i det närmaste är obefintlig.

Figur 2. Konsekvenser av utsatthet under det senaste året

Utsatthet med flera motiv

Var femte student som utsatts för hatbrott uppger att de utsatts med flera motiv. Resultaten bekräftar alltså att det finns ett behov av att studera detta närmare.

En del av studenterna har erfarenhet av att utsättas med olika motiv under en och samma händelse. Sådana exempel som tagits upp tidigare i rapporten är situationer då gärningspersonen uttryckt sig islamofobiskt och främlingsfientligt vid samma incident. I sådana situationer verkar de olika grunderna, såsom religion och ursprung, upplevas vara desamma och oskiljaktiga ifrån varandra ur gärningspersonens perspektiv.

Andra har erfarenhet av att utsättas med olika motiv vid olika tidpunkter. Det kan röra sig om att studenten vid vissa situationer utsatts för homofoba glåpord i samband med att hen hållit sin partner i handen offentligt, och i en annan situation med en annan gärningsperson utsatts för främlingsfientliga glåpord. Sådana erfarenheter vittnar om att olikhet såväl som likhet konstrueras på skilda sätt i olika situationer och att vissa upplever särskild risk att utsättas för brott.

Det finns tydliga samband mellan motiven religion och bakgrund/ursprung, och mellan sexuell läggning och könsidentitet/könstillhörighet (se tabell 4). Överlappningarna mellan olika motiv verkar dock inte vara ömsesidiga. Av de 67 studenter som utsatts med motivet religion har fler än hälften också utsatts med motivet bakgrund/ursprung. Bland de 182 som utsatts med motivet bakgrund/ursprung har en mindre andel, 23%, även utsatts med motivet religion. Ett likadant samband kan ses mellan sexuell läggning och könsidentitet/könstillhörighet där 40% av de 50 personer som utsatts med motivet sexuell läggning också har erfarenhet av utsatthet med motivet kön, samtidigt är det mindre än var tionde av de som utsatts med motivet kön som också utsatts med motivet sexuell läggning. Överlappningen mellan sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck är däremot symmetrisk mellan grupperna.

Tabell 4. Utsatthet med flera och överlappande motiv

Motivgrunder	n
Könsidentitet/könstillhörighet och bakgrund/ursprung	48
Bakgrund/ursprung och religion	42
Sexuell läggning och könstillhörighet/könsidentitet	20
Religion och könsidentitet/könstillhörighet	16
Bakgrund/ursprung och sexuell läggning	13
Bakgrund/ursprung och könsöverskridande identitet/uttryck	11
Könsöverskridande identitet/uttryck och sexuell läggning	10
Religion och sexuell läggning	8
Religion och könsöverskridande identitet eller uttryck	2

5. SEXUELL LÄGGNING OCH KÖNSÖVERSKRIDANDE IDENTITET ELLER UTTRYCK

“I am an open and out-spoken bi-sexual so [a] Church worker came to inform that I go to hell and asked me to not reproduce cos I’m sick.”

Sammanlagt har 82 studenter uppgett att de någon gång utsatts för hatbrott baserat på fördomar gentemot deras sexuella läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck. Av dessa har 50 personer utsatts med motivet sexuell läggning, 42 uppger att de utsatts på grund av sin könsöverskridande identitet eller uttryck och 10 har erfarenhet av händelser med båda motivgrunderna.

Studenter som tillhör sexuella minoriteter utsätts i väsentligt större utsträckning för hatbrott riktade mot deras sexuella läggning i jämförelse med heterosexuella studenter (se tabell 5). Bland sexuella minoriteter verkar homo- och pansexuella studenter vara mer utsatta än bisexuella studenter, något som kan förklaras av skillnader i synlighet mellan grupperna. Detta bör dock tolkas med försiktighet eftersom grupperna är mycket små.

Majoriteten av de utsatta med motivgrunden sexuell läggning är kvinnor. Detta går emot tidigare forskning, svensk såväl som internationell, i vilken homosexuella män vanligtvis är den mest utsatta gruppen (Tiby, 1999; Tomsen, 2002; Brå, 2015). Detta kan vara ett resultat av den låga medelåldern i den föreliggande studien då homosexuella män som utsätts i regel har en relativt hög medelålder (Tomsen, 2002).

Bland de som utsatts med motivgrunden könsöverskridande identitet eller uttryck uppger hälften att de har en könsöverskridande identitet, och hälften att de ägnar sig åt någon form av könsöverskridande praktik såsom crossdressing eller drag.

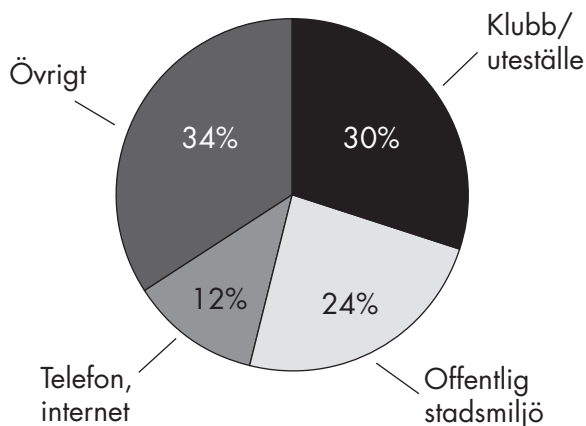
Det finns vissa skillnader avseende brottstyp mellan de som utsatts med motivet sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck. Bland de som utsatts med motivet sexuell läggning är hot, mobbning och trakasserier den vanligaste formen av utsatthet, följt av sexuellt ofredande. Bland de som utsatts med motivgrunden könsöverskridande identitet eller uttryck är sexuellt ofredande vanligast, följt av hot, mobbning och trakasserier. Utsatthet för våld förekommer men är ovanligt för båda grupper.

Tabell 5. Utsatthet för hatbrott med motiven sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck

Motivgrund	Antal studenter*	Utsatt senaste året		Utsatt någon gång	
Sexuell läggning					
Heterosexuell	2 359	4	0,2%	10	0,4%
Sexuell minoritet	295	23	8%	40	14%
Könsöverskridande identitet eller uttryck					
Transperson	133	33	25%	42	32%

*Det saknas information om 199 studenters sexuella läggning, ingen av dessa har uppgett att de utsatts för hatbrott med detta motiv.

De platser där studenterna utsatts för hatbrott med detta motiv under det senaste året är främst uteställen och klubbar (se figur 3). Det är också vanligt att personerna utsätts i en offentlig stadsmiljö och över telefon eller internet. Kategorin övrigt innefattar exempelvis platser som affärer, gym, det egna eller någon annans hem, tidigare skola och Malmö högskola, eller kollektivtrafik. De grövre våldsbrotten och det grövre sexuella våldet sker vanligtvis i en kontext där alkohol är inblandat.

Figur 3. Platser och utsatthet för hatbrott med motiven sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck.

Upprepad utsatthet

Upprepad utsatthet är vanligt bland dem som utsatts för hatbrott med motiven sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck. 56 av de 69 (81%) som utsatts under det senaste året har utsatts vid två eller fler tillfällen. Alla dessa brott har inte nödvändigtvis haft ett hatbrottsmotiv, däremot är andelen som upplever en upprepad utsatthet väsentligt högre i denna grupp i jämförelse med de studenter som utsatts för brott utan ett sådant motiv.

Generellt utsätts homo,- bi- och transpersoner (HBT) för brott i väsentligt större utsträckning i jämförelse med studenter som är heterosexuella och cis-personer. En cis-person är en person vars juridiska kön, biologiska kön, könsidentitet och könsuttryck stämmer överens enligt normen. Totalt har 75% av HBT-studenterna någon gång utsatts för brott. Även om utsatthet för våldsbrott med detta motiv är låg, så är utsattheten för våldsbrott utan sådant motiv hög bland HBT-studenter.

Tolkning av hatbrott

På den öppna frågan om vad som gjorde att den utsatta tolkade händelsen som riktad mot deras sexuella läggning berättar majoriteten att gärningspersonen använt homo- eller bifoba glåpor. En informant skriver att: *"They are usually quite explicit, no decoding necessary."* Av de öppna svaren från de transpersoner som utsatts framgår det tydligt att gärningspersonen sällan har den förförståelse som krävs för att förstå att den utsatta är transperson. Studenterna beskriver istället att gärningspersonen uppfattar dem som en normbrytande kvinna eller man och försöker korrigera eller intvinga den utsatta i en konservativ könsroll (utifrån den antagna könstillhörigheten) genom olika typer av våld och kränkningar. En man som uppger att han ibland crossdressar, dvs klär sig som motsatt kön, skriver att han upplevde verbala trakasserier som hatbrott *"För att de kränkte mig eftersom jag har långt hår"*. Många uppger också att utsattheten är sexualiserad, ofta genom hot om sexuellt våld eller sexuellt ofredande i form av tafsande.

De som utsatts på grund av gärningspersonens fördomar mot deras sexuella läggning ger också exempel på situationer då utsattheten börjar med sexuella trakasserier. En bisexuell kvinna som utsatts för misshandel beskriver att hon och en annan tjej hånglade på ett uteställe. Gärningspersonerna började med att vissla, skratta och ropa saker åt paret, för att sedan bli närgångna och försöka tafs. Paret gör motstånd, och informanten skriver att *"Det hela ledde till ett bråk och slagsmål."* Sådär beskriver en annan student en liknande händelse som dock stannade vid trakasserier: *"I ett läge var det uppenbart för att jag hånglade med en tjej: killen "låtsades" hångla med oss och "drev" med oss."*

Det är även flera av de utsatta som resonerar kring anledningar till gärningspersonens fientlighet i sina öppna svar. Många upplever att gärningspersonen saknar kunskap om sexuella minoriteter, är rädd, har ett maktbehov, eller en kombination av dessa. En bisexuell kvinna som utsatts för verbalt våld skriver: *"[...] folk har för lite kunskap i ämnet. De är rädda."* Andra menar att deras utsatthet beror på större, strukturella problem i samhället. En bisexuell transperson som utsatts för hatbrott riktad mot hens läggning och könsidentitet, både under det senaste året och tidigare, besvarar frågeställningen om varför hen ansåg att det var ett hatbrott med följande: *"För att samhället*

är ojämnt. För att det finns så många normativa föreställningar och strukturer idag som skapar rädsla och fördomar hos människor.”

Anmälningsbenägenhet

Av de 69 personer som utsatts för hatbrott med motiven sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck under det senaste året är det tre personer som anmält händelsen till polisen. Den vanligaste anledningen till att inte anmäla är att händelsen inte uppfattas som tillräckligt allvarlig och att händelserna är så vanliga att det inte känns lönt, utsattheten har normaliserats och blivit en del av vardagen. Detta gäller särskilt för det verbala våldet och sexuella ofredandet. Det finns också ett lågt förtroende för polisen och processen med anmälan känns för lång och tung. Den bisexuella transpersonen som citeras ovan har varit med om flera brott som hen inte har anmält. Hen skriver att hen inte anmält ”För att det händer relativt ofta, för att jag inte har så stort förtroende för polisen och för att jag inte har haft ork.”

Det finns också en utbredd uppfattning om att polisen av olika skäl inte kommer utreda brottet. Bland annat beskriver informanterna att de är rädda för att inte tas på allvar, och upplever att de måste veta vem gärningspersonen är för att kunna anmäla eftersom polisen annars inte har någon möjlighet att klara upp brottet. En person skriver ”hade ingen aning vad jag skulle säga: ”där var några killar som gjorde mig och min flickvän obekvämt eftersom de ropade och skrek på oss” och hur ska polisen agera mot ”de”?”.

Konsekvenser

De flesta som uppger att de påverkats på något sätt anger att de är arga över det som hänt. Det är också vanligt att den brottsutsatta är orolig för att utsättas igen, undviker platser, och ändrar kroppsspråk, klädstil eller sitt beteende. Det är mindre vanligt att den brottsutsatta behöver söka professionell hjälp eller att studier/arbete påverkas negativt.

Även om ilskan är vanligast förekommande är det andra känslor och tankar som de utsatta väljer att beskriva i sina öppna svar. I dessa svar läggs fokus snarare på upplevelser av otrygghet eller hur de ändrat sina beteenden på olika sätt för att undvika framtida utsatthet. En transperson som utsatts för nedsättande kommentarer och

som ofta får sin könstillhörighet ifrågasatt av främlingar skriver att: *”Det är en ständig oro för mig att visa mig utomhus för rädsla att bli antastad eller hånad för min könsidentitet. Den oron har bara blivit värre efter dessa händelser & min tilltro till främlingar har nästan försvunnit helt.”* Den bisexuella kvinnan som utsattes för ringa miss-handel i samband med att hon hånglade med en annan kvinna skriver att hon är orolig för att samma sak ska hända igen och att hon inte kan tänka sig att ragga på en heteroklubb i staden där brottet ägde rum. Hon beskriver även att hon blivit försiktigare och blygare inför tjejer, något hon tycker är märkligt eftersom gärningspersonerna var män. En annan bisexuell kvinna som utsatts för verbalt våld beskriver att hon tänker på hur hon ser ut om hon är ute offentligt. Hon är också försiktig med att hålla partners eller samkönade personer i handen. Hon har tidigare varit utsatt för flera grova brott, och har varit utsatt för hatbrott.

Det är alltså tydligt att utsattheten påverkar dessa studenter känsla av trygghet och säkerhet, såväl som tilltro till andra människor. Detta tar sig också konkreta uttryck i hur de utsatta använder sitt kroppsspråk, för sig med sin partner, och i valet av klädsel.

Ett annat tema som beskrivs är att utsatthet leder till en förlust av sitt jag: en känsla av att inte kunna vara sig själv. En bisexuell student som är osäker på sin könsidentitet beskriver det på följande sätt: *”Känner mig otrygg i vissa sammanhang/situationer. Rädd för att inte kunna vara mig själv fullt ut. Rädd för att säga ifrån ifall det skulle bli värre.”* En homosexuell man med utländsk bakgrund beskriver att han bestämde sig för att inte vara öppen med sin läggning här i Sverige efter att hans nya vänner här, ovetandes om hans läggning, uttryckt sig homofobt. Mannen har tidigare varit utsatt för flera brott med hatbrottsmotiv, och har låtsats ha flickvän för att hans familj inte ska misstänka något. På frågan om hur han påverkats skriver han att: *”I lowered my expectations of Sweden being gay friendly and decided to stay in the closet here, too, or even abandon my aspiration to someday live here.”*

6. RELIGION

”Blir irriterad över att det fortfarande finns människor som dömer en bok på grund av utseendet. De känner inte mig och vet inte vem jag är.”

Risken att utsättas för hatbrott på grund av gärningspersonens fientlighet gentemot den brottsutsattas religion är starkt kopplat till vilken religion som den brottsutsatta tillhör. Totalt 67 studenter uppger att de någon gång blivit utsatta för hatbrott grundat i gärningspersonens fördomar gentemot deras religion. Majoriteten av studenterna som utsatts för hatbrott med detta motiv är muslimer och det är vanligare att muslimska män utsätts i jämförelse med kvinnor med samma religion. Tabell 6 presenterar antalet som rapporterar att de utsatts, uppdelat efter trosinriktning.

Tabell 6. Utsatthet med motivet religion uppdelat efter trosinriktning

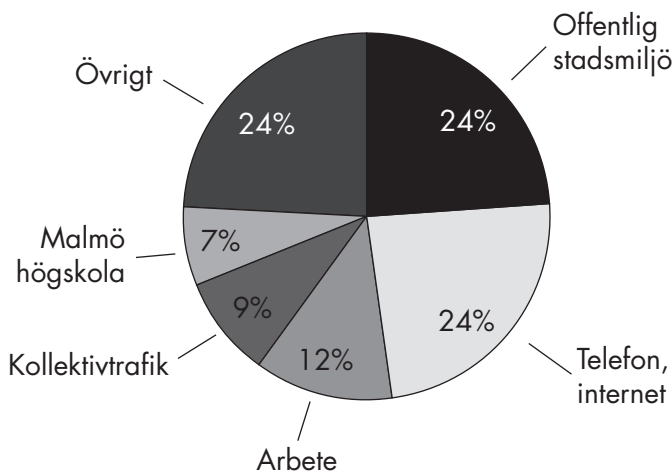
Religion	Antal studenter*	Utsatt senaste året		Utsatt någon gång	
Ateism	1076	4	0,4%	8	0,7%
Buddhism	40	-		-	
Kristendom	901	9	1%	11	1%
Islam	221	27	12%	34	15%
Annan**	407	5	1%	14	3%

* Saknas information om 208 studenters religion, dock ej bland någon av de som utsatts med detta motiv.

** Inkluderar de studenter som på frågan om religion kryssat i "annan", judendom eller hinduism. De senare inkluderades i kategorin "annan" då grupperna var mycket små.

Totalt har 46 studenter utsatts för hatbrott grundat i fördomar mot den utsattas religion/världsåskådning under det senaste året, vilket motsvarar 1,6 procent av det totala antalet studenter i undersökningen. Av dessa studenter är 27 muslimer, nio är kristna, fyra är ateister och fem har uppgett annan religion. En övervägande majoritet (43) av dessa har uppgett att de utsatts för verbalt våld med detta motiv, åtta personer har utsatts för fysiskt våld, och tre personer har utsatts för tillgreppsbrott. Gärningspersonen är vanligtvis obekant eller en ytligt bekant person. Sett till andelen som utsatts inom respektive grupp är det störst sannolikhet att muslimska studenter upplever sig utsatta. Inom övriga grupper är det ovanligt att bli utsatt.

Figur 4 visar fördelningen efter brottsplats. Brotten sker framförallt utomhus på offentliga platser i stadsmiljö, eller över telefon/internet. Flera uppger också att de utsatts på sitt arbete och i kollektivtrafik. Övriga platser är på det egna arbetet, i det egna hemmet och innergården, affären eller uteställen.

Figur 4. Platser och utsatthet för hatbrott med motivet religion

Upprepad utsatthet

Hälften av de som utsatts för ett eller flera antireligiösa hatbrott under det senaste året har utsatts för tre eller fler brott, med såväl som utan hatbrottsmotiv, under samma tidsperiod. Utsatthet för fysiskt våld är ungefär 10% lägre i jämförelse med de som utsatts för hatbrott med andra motiv, och ligger snarare på samma nivåer som för de individer som utsatts utan hatbrottsmotiv. Den generella utsattheten för brott är lägre än för totalpopulationen bland kristna och muslimska studenter hos vilka den ligger på 52% respektive 50%. Däremot framgår det tydligt av resultaten i den här studien att muslimer är en särskilt sårbar och utsatt grupp för hatbrott med detta motiv.

Tolkning av hatbrott

På frågan om vad som gjort att den utsatta tolkat händelsen som ett hatbrott uppger de flesta att det förekom nedsättande ord eller glåpor som riktades mot religiösa attribut. Exempelvis uppger en student att hon utsatts för verbalt våld på en tidigare arbetsplats och skriver att *”Det sades tydligt att man hatade araber/muslimer bland annat.”* En annan student uppger att hon blev misshandlad av en främlingsfientlig granne och att densamma utsatte henne eftersom hon hade slöja på sig när hon var på sin innergård. Under tiden som misshandeln pågick sa gärningspersonen att hon inte var välkommen här, att det var hans land och hon var en *”jävla muslim.”* I det bägge exempel sker en överlappning mellan fientliga uttryck både mot den utsattas religion och mot dess ursprung, något som är vanligt bland dem som utsätts med dessa motiv. En annan student som utsatts för verbalt våld både under det senaste året och tidigare med samma grunder som kvinnan ovan skriver att hon tolkade det som ett hatbrott eftersom *”Kommentarerna/hotet var uppenbart pga. min/mitt religion/ursprung.”*

En del av informanterna beskriver att de utsatts av andra personer med samma religiösa tillhörighet. I dessa fall beskriver den utsatta att gärningspersonen anser att den utsatta praktiserar religionen i fråga på ett felaktigt sätt, eller att gärningspersonen och den utsatta tillhör olika inriktningar inom samma religion. En muslimsk man som utsatts för verbalt våld beskriver att han upplever sig utsatt både av andra muslimer och av personer som har andra trosinriktningar

eftersom han tillhör en viss inriktning inom islam och även är en minoritet inom sin egen religion. Han skriver att *”Eftersom min religionsgrupp är en minoritet i stort sett hela världen, och i och med att självaste muslimer från andra grupper är lite emot ”oss” kan man känna att man ska vara på sin vakt konstant.”* Hatbrott med detta motiv behöver alltså inte nödvändigtvis vara antireligiösa i den bemärkelse att gärningspersonen är fientligt inställd till religion i stort eller religionen som den utsatta har, utan kan även initieras av gärningspersonens vilja att ha tolkningsföreträde för hur den egna religionen får och inte får utövas.

Flera muslimska studenter upplever att media har påverkat samhällets syn på islam på ett negativt sätt, och de upplever att medierapporteringen lett till en ökad utsatthet. Det finns även personer från andra trosinriktningar som beskriver en upplevd växande intolerans mot personer med deras religion. Exempelvis skriver en kristen student att hon drog slutsatsen att det verbala våld hon utsatts för var ett hatbrott *”Eftersom trakasserier visade att det berodde på min religion/tro. [...] Att vara kristen är inte lika accepterat i dagens samhälle som för ett antal år sedan.”*

Anmälningsbenägenhet

Det är få av de som utsätts som anmäler. De som väljer att inte anmäla uppger många olika skäl. Det vanligaste skälet att inte anmäla är att den utsatta inte betraktar situationen som tillräckligt allvarlig och beskriver att utsattheten blivit en del av deras vardag. En informant som alltid bär slöja och som regelmässigt utsätts för verbalt våld skriver *”Tog det inte så allvarligt, folk kommenterar ofta så jag har kanske vant mig?”* Ytterligare en student skriver att han inte anmälde *”För det är... normalt? En del av vardagen.”*

Andra beskriver att de varit osäkra på om det verkligen är ett brott de utsatts för, eller att det finns andra omständigheter som gör att de har overseende med gärningspersonens beteende. En informant arbetar som ordningsvakt och uppger att han ofta utsätts på sitt arbete, både på grund av sitt ursprung och sin världsåskådning. Han avstår från att anmäla eftersom gärningspersonerna ofta är alkoholpåverkade, och eftersom han utsätts ofta: *”Det går inte att anmäla allt, då hade man fått befinna sig på rättegång varje dag.”*

En del uppger att de inte vet vem gärningspersonen är och menar att det är lönlöst att anmäla i sådana fall. Andra menar att polisen inte kommer kunna lösa fallet av andra anledningar, eller att de är oroliga att inte bli tagna på allvar. En student som utsatts för verbala trakasserier för att hon bar slöja skriver att *"Jag tror inte polisen hade gjort så mycket."* En annan student som utsatts för verbalt våld på sin arbetsplats menar att *"Inget hade hänt."*

Att veta vem gärningspersonen är ska dock inte ses som en garanti för att en anmälan görs. Om gärningspersonen är någon som den utsatta känner väl eller har en relation till kan detta snarare bli en anledning att inte anmäla. Exempelvis beskriver en student att hon valt att inte anmäla eftersom gärningspersonen är hennes systems man. Hon vill inte att hennes syster ska veta något eftersom hon är rädd för vad som skulle kunna hända om hon faktiskt berättade om utsattheten.

De som har anmält utsatthet med detta motiv till polisen ger generellt en negativ bild av det bemötande de fått. Dessa personer beskriver att de inte tagits på allvar eller att de inte fått någon information om vad som hänt med deras anmälan. Studenten som utsattes för misshandel på sin innergård beskriver att polisen kom först en timme efter att hon anmält och upplever en stor besvikelse över att han släpptes fri i väntan på rättegång trots att han är misstänkt för flera brott. En annan student skriver att *"Polisen tog inte det seriöst, det är vanligt förekommande."*

Konsekvenser

Av de som beskriver att de påverkats av utsattheten uppger majoriteten att de är arga och många är även oroliga för att utsättas igen. Det är vanligt att studier eller jobb påverkas negativt och flera undviker platser. Det är mindre vanligt att behöva söka professionell hjälp eller att ändra sitt kroppsspråk, klädstil eller beteende.

I de öppna svaren är det många som beskriver ilska och frustration. En informant som uppgett *"annan religion"* skriver *"Man upplever sig orättvist behandlad över saker som man inte själv kan påverka."* Många beskriver en oro för att utsättas igen och en generell otrygghetskänsla. En kristen student som utsatts för verbalt våld över internet av både främlingar och bekanta beskriver sin oro på följande sätt: *"Det är jobbigt att vistas i sociala miljöer om de skulle vara där."*

Oron finns där alltid.” Detta innebär att hatbrott som sker online kan få konsekvenser för hur den utsatta upplever fysiska miljöer.

För andra är oron mer kopplad till platserna där utsattheten sker. En muslimsk student som utsatts av både andra studenter på Malmö högskola och kollegor på sitt arbete skriver *”Jag har ingen lust att gå till jobbet eller till skolan längre.”* Han berättar vidare att han anmält händelserna på sin arbetsplats men att ingen reagerat.

De individer som på något sätt har gärningspersonen i sin närhet beskriver en mycket allvarlig stress och känslomässig påverkan. Kvinnan i exemplet ovan som misshandlats av sin granne ser ibland gärningspersonen när hon är ute. Hon beskriver att hon är besviken och rädd för att utsättas igen och avslutar med att skriva *”[...] Det känns inte tryggt för mig och mina barn i framtiden. Det finns ingen som kan skydda mig mot sånt om det händer igen.”*

Hur en individ påverkas beror också på hur lång tid som gått sedan händelsen inträffade, och det är även beroende av om utsatthet sker upprepade gånger. Generellt är det svårare att bearbeta upprepad utsatthet, men detta innebär inte att de som utsätts regelbundet saknar strategier för att hantera sin utsatthet. Den muslimska kvinnan som skrev att hon inte anmält för att hon utsätts så ofta och därmed har vant sig vid glåporden beskriver att det varit en lång process att lära sig att hantera det verbala våld hon utsätts för. Hon skriver *”Först brukade jag bli ledsen, sen kanske jag ändrade kläder efter situation. Efter 8 år har jag slutat med det & går ut men försöker se ”stark” ut & sträcka på mig så att folk inte vågar sig på mig.”*

7. BAKGRUND OCH URSPRUNG

”Din jävla blatte” hördes innan tre män med rakade huvuden försökte slita mig av min cykel.

182 studenter har angett att de någon gång utsatts för hatbrott grundat i gärningspersonens fientlighet gentemot den utsattes bakgrund och ursprung. Det finns ett tydligt samband mellan föräldrarnas födelse-land och utsatthet för hatbrott med detta motiv. Som det framgår av tabell 7 utsätts studenter med Afrikansk, Latinamerikansk, Asiatisk, Oceansk eller mixad bakgrund i väsentligt större utsträckning i jämförelse med studenter med Europeisk eller Nordamerikansk bakgrund. Studenter med Afrikansk eller Asiatisk bakgrund utsätts i störst utsträckning för hatbrott som motiverats av en fientlighet gentemot deras bakgrund (28% respektive 21%).

Utsattheten för hatbrott med detta motiv är generellt högre i jämförelse med en studie av utsattheten i en studentpopulation i Storbritannien (NUS, 2012). Detta gäller särskilt de studenter vars föräldrar är födda utanför Europa.

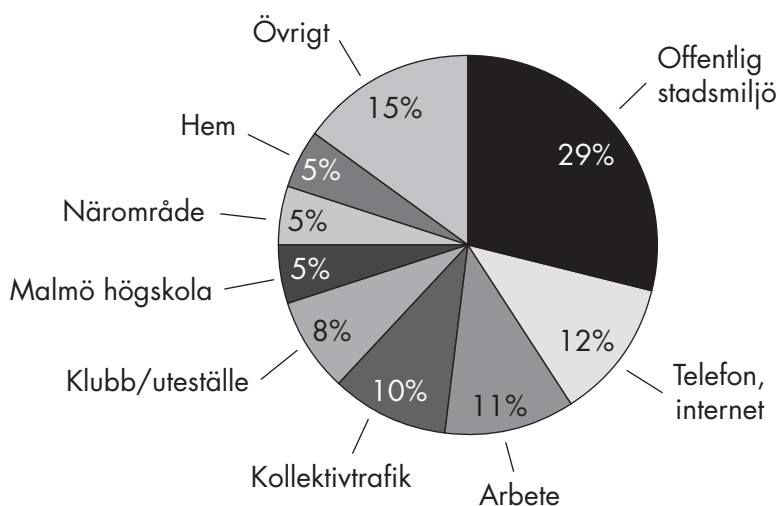
Tabell 7. Utsatthet med motivet bakgrund/ursprung uppdelat efter föräldrarnas födelse-land

Världsdel	Antal studenter*	Utsatt senaste året		Utsatt någon gång	
Europeisk eller Nordamerikansk	2224	33	1%	97	4%
Afrikansk, Asiatisk, Latinamerikansk, Oceansk, mixad bakgrund	443	39	9%	85	19%

*Saknas information om 101 studenters bakgrund, dock ej bland någon av de som utsatts med detta motiv.

72 studenter har utsatts för hatbrott riktade mot deras bakgrund/ursprung någon gång under det senaste året. De flesta av dessa brott utgörs av fysiskt och verbalt våld. Även grövre våld och tillgreppsbrott förekommer. Vid tillgreppsbrott och fysiskt och sexuellt våld är gärningspersonen vanligtvis okänd. Vid verbalt våld är det lika vanligt att gärningspersonen är någon i den utsattas närhet som okänd. Som person i den brottsutsattas närhet inkluderas familjemedlemmar, vänner, andra studenter, grannar och kollegor.

Utsatthet med motivet bakgrund eller ursprung sker oftast i en offentlig stadsmiljö eller över telefon/internet (se figur 5). Flera uppger också att de utsatts på sin arbetsplats eller i kollektivtrafik. De som utsatts för sexuellt ofredande med detta motiv utsatts i regel på uteställen eller i en klubbmiljö. Övriga platser är bland annat andra skolor än Malmö högskola och semioffentliga platser som affärer.

Figur 5. Platser och utsatthet med motivet bakgrund eller ursprung

Upprepad utsatthet

Många av de som utsätts för hatbrott som motiverats av främlingsfientlighet har även utsatts för brott utan hatbrottsmotiv, och har utsatts för brott upprepade gånger. 61 av de 72 (85%) personer som utsatts för hatbrott under det senaste året har utsatts för brott vid tre eller fler tillfällen under samma tidsperiod. För de 182 studenterna som utsatts för hatbrott med detta motiv någon gång är utsattheten för verbalt våld och ringa fysiskt våld med såväl som utan hatbrottsmotiv ungefär 10% högre i jämförelse med de studenter som inte utsatts för brott med hatbrottsmotiv.

Tolkning av hatbrott

På frågan om vad som gjorde att informanterna tolkade händelsen som ett hatbrott uppger de flesta att det förekom nedsättande glåpord som riktade sig mot deras etnicitet, hudfärg eller kulturella bakgrund. En student med afrikanskt ursprung som utsattes för verbalt våld skriver att hon tolkade händelsen som ett hatbrott *"För de sa allmänt fördomsfulla saker och använde min etnicitet som om det vore en förolämpning mot mig"*. En manlig student som utsattes för rån och misshandel skriver att han tolkade händelsen som ett hatbrott eftersom att han *"fick hela tiden höra om att de hatade "svenmar" som mig"* under tiden som misshandeln och rånet pågick.

I andra fall beskriver informanten att gärningspersonen börjar driva med eller förlöjliga deras brytning. Flera av dessa informanter beskriver att de som en konsekvens av händelsen börjat skämmas över sitt uttal och undviker att prata om de är skolan eller i sammanhang där de inte känner sig trygga. En del gärningspersoner använder nedsättande gester som anspelar på rasistiska stereotyper. Exempelvis beskriver en student med asiatiskt ursprung att hon utöver verbala glåpord om sitt ursprung också varit med om gester ämnade att förlöjliga och kränka henne på grund av hennes etniska ursprung: *"[...] Teenagers pulling their eyes into slits and sticking their front teeth out at me. [...]"*.

Det är många som beskriver utsattheten som ett resultat av ett händelseförlopp där den utsatta på något sätt interagerat med gärningspersonen. Vanligtvis har gärningspersonen och den utsatta diskuterat politiska frågor och det framgår att gärningspersonerna använder sig av rasistiska glåpord och ibland även fysiskt våld för

ett bemöta argument mot främlingsfientliga åsikter. En informant skriver att hon utsattes *”För de inte kan argumentera för sina dåliga handlingar, tar de till person-angrepp istället som är min utländska bakgrund”*. En annan student som utsattes för främlingsfientliga trakasserier på internet skriver att hon tolkade händelsen som ett hatbrott *”För att personen inte hade samma åsikt som mig. För att personen ansåg att jag var terrorist, självmordsbombare och för att personen ansåg att allt som händer i världen är på grund av muslimer”*.

Anmälningsbenägenhet

Det är vanligare att de fysiska våldsbrotten anmäls, men det förekommer även att verbalt våld med detta motiv anmäls. Av de som anmält uppger majoriteten att de fick ett bra bemötande av polisen. En student som utsattes för inbrott med hatbrottsmotiv skriver att hon tyckte att polisens bemötande var *”Väldigt bra, de lyssnade och skrev ner allt, försökte trösta och hjälpa så mycket de kunde”*. Studenten i det till kapitlet inledande citatet som blivit attackerad under en cykeltur anmälde händelsen och skriver följande om polisen: *”De var mycket hjälpsamma, men påpekade att det troligen inte kommer att leda till något, då jag ej fått någon vidare bra info om gärningsmännen. Det blir statistik.”* Andra berättar att deras anmälan inte togs på allvar och uttrycker en frustration över att anmälan lades ner.

De som valt att inte anmäla uppger att de är rädda för att inte tas på allvar eller att de inte upplevt händelsen som tillräckligt allvarlig för att anmäla. Den asiatiska student som beskrev att hon utsattes för glåpord och rasistiska gester uppger att hon inte såg händelserna som brottsliga, utan snarare som hon uttrycker det *”dålig smak”*. Hon skriver också att hon inte hade förväntat sig att polisen skulle göra något åt det även om det varit brottsligt.

Flera av informanterna beskriver en misstro för polisen och en rädsla över att inte bli tagna på allvar på grund av sin bakgrund eller sitt ursprung. En av informanterna uttrycker denna misstro på följande sätt: *”Det finns ingen poäng med det. Se bara på hur polisen i Skåne behandlar romer, det skulle inte leda någonstans.”* För dessa studenter, som redan har ett lågt förtroende för polisen, blir hatbrottsmotivet i sig ytterligare en anledning att inte anmäla: om polisen särbehandlar den grupp som den utsatta tillhör är det

inte till polisen man vänder sig om man utsätts för brott på samma grund. I vissa fall bygger studenterna dessa åsikter på egen erfarenhet och i andra fall på saker som de hört eller läst. En informant som utsatts för inbrott skriver följande: *”Jag tror inte så mycket på polisen, tycker inte de gör ett bra jobb. Dessutom har jag upplevt viss negativt stämning med polisen då jag inte är född i Sverige.”*

En del menar att en anmälan och rättegång skulle vara för betungande och att de inte skulle få ut något av en sådan process. En student som utsatts för flera brott med hatbrottsmotiv skriver *”Jag orkade inte psykiskt”*. Hon har tidigare anmält brott som hon utsatts för men var en av de som uppgett att hon inte tagits på allvar. Andra uppger att de inte bedömer sannolikheten för att fallet skulle uppklaras som särskilt hög, och att det därför inte känns lönt. Det är också flera av studenterna som beskriver att de vant sig vid att utsättas, något som är återkommande i beskrivningarna för flera grupper.

Konsekvenser

Den vanligaste reaktionen på utsatthet är ilska, irritation och frustration. En student som utsatts för verbalt våld och bland annat blivit kallad ”neger” av kollegorna på sin arbetsplats beskriver att hennes förmåga att prestera påverkats negativt: *”It affects me because it makes me angry and thus disturbs my overall performance at work.”* Det är vanligt att den som utsätts blir mer uppmärksam på och reserverad i relation till främmande människor i sin omgivning. En asiatisk student som utsatts för verbalt våld skriver att hon inte längre är så social som hon var innan hon flyttade till Malmö, och att hon är mer försiktig när hon interagerar med okända: *”[...] man känner inte sig lika glad o trevlig mot folk då man ej vet hur de kommer prata tillbaka till en.”*

Sorg, nedstämdhet, oro, depression och otrygghet är andra vanliga reaktioner. Detta gäller främst de som utsätts upprepade gånger, och gäller oavsett vilken typ av brott personen utsatts för. En student skriver att hon blev diagnostiserad med ångestsyndrom efter att ha blivit mobbad för sitt ursprung på en tidigare utbildning. En annan student som utsatts för mobbing på Malmö högskola beskriver att hon påverkats på följande sätt: *”Jag har drabbats av depression. Mitt beteende har förändrats då jag har blivit tystare eftersom jag inte vill bli mobbad för mitt uttal eller liknande.”*

En del av informanterna uppger att de ändrar sitt beteende, sin klädsel eller att de tänker på vilka platser de vistas på för att undvika att bli utsatta igen. En student som utsatts för flera brott med hatbrottsmotiv skriver: *”Since a lot worse things happened before these 12 months I have already changed my behavior, clothes, avoid dark places and, drunk crowds, don’t go home myself during weekends, don’t visit “white” places alone if I can avoid it. And had professional help.”*

8. KÖNSIDENTITET OCH KÖNSTILLHÖRIGHET

”När ska jag få äga rätten till min egen kropp?!”

Det vanligaste motivet till utsatthet i den här studien är gärningspersonens fientlighet mot den utsattas könstillhörighet och könsidentitet (fortsättningsvis kön). 370 studenter, motsvarande 13%, uppger att de någon gång utsatts för hatbrott grundat i en fientlighet gentemot deras kön (se tabell 8). Utsatthet på grund av gärningspersonens fientlighet gentemot den brottsutsattas kön är starkt kopplat till vilket kön den brottsutsatta har uppgett. Av de som uppgett att de identifierar sig som kvinnor har 19% utsatts med sådant motiv, jämfört med 2% av dem som identifierar sig som män.

Totalt sett är utsattheten med detta motiv lägre i jämförelse med en tidigare studie som genomförts i en kanadensisk studentpopulation med liknande metod (Perry, 2011). Detta kan vara en konsekvens av att Kanada inkluderar kategorin kön i sin lagstiftning varför fler av de utsatta har detta som en möjlig tolkningsram för sin utsatthet.

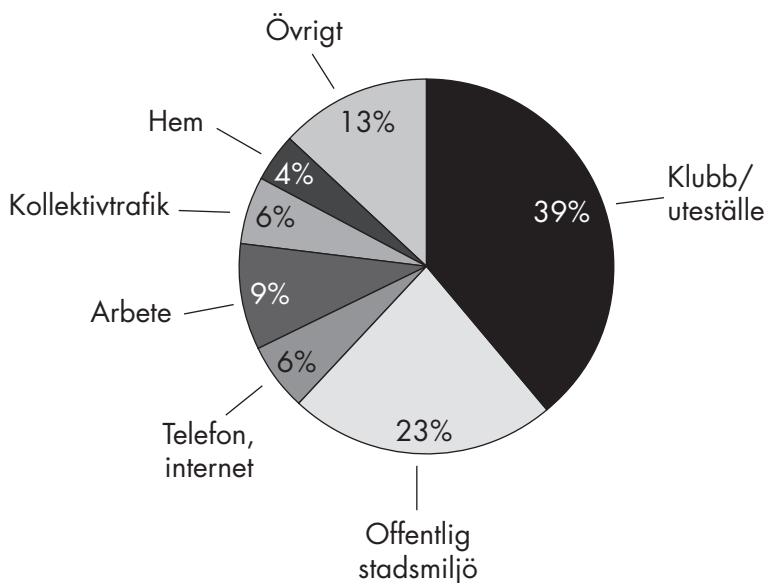
Tabell 8. Utsatthet med motivet könstillhörighet eller könsidentitet uppdelat efter studenternas självrapporterade könsidentitet

Könsidentitet	Antal studenter*	Utsatt senaste året		Utsatt någon gång	
Kvinna	1 905	264	14%	355	19%
Man	821	11	1%	14	2%

*Saknas information om 14 studenters könsidentitet, varav en angett att den utsatts för hatbrott med detta motiv.

276 studenter oavsett kön uppger att de utsatts med detta motiv någon gång under det senaste året. Den större delen av händelserna består av sexuellt våld, verbalt våld eller ringa fysiskt våld. Gärningspersonen är oftast en obekant man vid samtliga brottstyper.

Figur 6 redovisar fördelningen av incidenter efter var de skett. De flesta händelserna äger rum på klubbar, uteställen och andra offentliga platser. Sexuellt våld sker oftast på eller i närheten av uteställen såsom klubbar och barer. Verbalt våld förekommer oftast över telefon/internet, på arbetsplatsen eller i offentliga miljöer såsom gator och parker. Det är också en stor andel som uppger att de utsätts i kollektivtrafik och i sina hem. Övriga platser är bland annat gymnasieskolor, Malmö högskola, i gärningspersonens hem eller det egna närområdet.

Figur 6. Platser och utsatthet med motivet könstillhörighet eller könsidentitet

Upprepad utsatthet

Bland de som utsatts för hatbrott med motivet kön är det många som utsatts för brott upprepade gånger, med såväl som utan hatbrottsmotiv. 86% de som utsatts för brott med detta motiv under det senaste året har utsatts för brott tre gånger eller fler under samma tidsperiod. En majoritet har utsatts för sexuellt våld, och hälften har utsatts för hot, mobbning eller trakasserier. Var femte har blivit förföljd, jagad eller utsatt för ringa misshandel under det senaste året. Av de öppna svaren framkommer att det fysiska våldet gruppen utsatts för i stor utsträckning är sexualiserat. Sammanfattningsvis kan det konstateras att dessa studenter är särskilt utsatta för brott.

Tolkning av hatbrott

På den öppna frågan om vad som gör att den utsatta definierar händelsen som ett brott motiverat av deras könstillhörighet framkommer främst fem olika skäl: 1) våldet är av sexuell natur och därför kopplat till den utsattas könstillhörighet, 2) gärningspersonen ser sig själv som berättigad till den utsattas kropp, 3) det förekommer verbala glåpor som handlar om den utsattas könstillhörighet, 4) den utsatta bryter mot en konservativ könsnorm och brottet sker som en ”korrigering”, och slutligen 5) den utsatta ses som ett ”lätt offer” på grund av sin könstillhörighet. Dessa varierar i förekomst beroende på vilken typ av brott den utsatta varit med om.

Vid sexuellt ofredande och våldtäkt uppger informanterna att de blir sexuellt objektifierade och att gärningspersonen ser sig själv som dominant och berättigad till den utsattas kropp. En student som utsatts för sexuellt ofredande skriver: *”En man/flera män som har en skev kvinnosyn att man kan behandla kvinnor som saker, att det är okej att tafsa på kvinnor. Att det är deras rättighet att behandla och kränka kvinnor på det sättet. Att trycka ner kvinnor och deras värdighet.”* De som utsätts för dessa brottstyper beskriver vanligtvis att de upprepade gånger sagt ifrån men att gärningspersonen fortsatt utan samtycke.

Flera använder patriarkatet som förklaringsmodell för sin utsatthet för sexualbrott. En student som utsatts för våldtäkt skriver att hon tolkat våldtäkten som ett hatbrott eftersom *”En våldtäkt är en symbol för mannens påstådda rätt till min kropp, detta är en fientlig åsikt formad av patriarkatet”*. Även i de fall då en patriarkal struktur inte används som definition beskriver många en upplevelse

av att gärningspersonen betraktar sig själv som överordnad. De utsatta beskriver även att de upplever att de blir dehumaniserade och reducerade till att vara en kropp utan en människa i, en kropp som gärningspersonen menar att den har tillträde till och får göra vad den vill med.

Vid rån och inbrott menar de brottutsatta att de i egenskap av att vara kvinnor ses som lätta offer och därför blivit utsatta. Vid fysiskt våld uppger informanterna att det förekommer nedvärderande ord om deras kön och att gärningspersonen har en nedlåtande syn på den utsattas könstillhörighet. En student skriver: *”Det var en kille som uppenbarligen inte hade någon respekt alls gentemot kvinnor. Tog tag i håret och höll kvar huvudet i en väldigt obehaglig situation.”* I dessa situationer förekommer det ofta, men inte alltid, hot om sexuellt våld eller att personen samtidigt utsätts för sexuellt ofredande. I likhet med sexuellt ofredande uppger de som utsatts att gärningspersonerna upplever sig själva som att ha ”rätt till” den utsattas kropp. En student ger följande förklaring till att hon tolkat sin utsatthet som ett hatbrott: *”För att kvinnor utsätts för förföljelse i en helt annan utsträckning än man. Många respekterar inte mig som individ och tar sig friheten att förfölja, tafsas osv. bara för att jag är kvinna.”* Även för denna kategori uppger informanterna att de betraktas som ett ”lätt offer” då de är fysiskt underlägsna gärningspersonen på grund av sitt kön och befunnit sig ensamma på en plats nattetid.

Vid verbalt våld beskriver de utsatta samtliga av dessa skäl, men uppger även att de korrigerats för att de betett sig fel utifrån gärningspersonens uppfattning om könsnormer. I dessa fall beskriver den utsatta att det verbala våldet är ämnat att tillrättavisa informanten och tvinga in denna i en konservativ könsnorm. En student som utsatts på internet skriver att: *”Kvinnor som tar plats, visar sin intelligens, står upp för sig själva och vad de tror på är provocerande. En bemöts med hot om våld, oftast hot om sexuellt våld, för att tystas. I männens värld finns ingen plats för starka självständiga kvinnor som verkar på egna premisser.”*

En del av informanterna skriver också att de känner sig osäkra över om brotten är baserade på en *fientlighet* gentemot deras kön, men menar att brotten inte hade hänt om de haft en annan könstillhörighet. En student som utsatts för våldtäkt skrev följande: *”Kanske inte fientlighet... [...] Det känns som det för att jag är kvinna. Manliga vänner jag har pratat med har sagt att jag får skylla mig själv.”*

Anmälningsbenägenhet

Det är få som anmält någon av de händelser som de varit utsatta för. De som anmält uppger att de bemötts bra och professionellt av polisen som tog emot anmälan. En student som utsatts för verbalt våld skriver att hon bemöttes ”*Mycket bra! Mannen jag pratade med var förstående och empatiskt. Mycket professionell.*”

De som inte anmält anger olika anledningar till detta. En del vill inte behöva tänka mer på händelsen och menar att en anmälan hade gjort att de blivit påmind på ett sätt som hindrar dem från att gå vidare. En informant som utsatts för verbalt våld beskriver det på följande sätt: ”*Jag ville mest bara komma därifrån.*”

Ytterligare några uppger att de konfronterat gärningspersonen på plats och därför kände att de redan fått upprättelse. Andra beskriver att de föredrar att bearbeta händelserna genom att prata med sina vänner, och att anmälan inte skulle tillföra något.

Utöver avsaknad av behov att anmäla, är det många som uppger att händelsen inte är tillräckligt allvarlig. Var gränsen går för tillräckligt allvarlig varierar mellan olika informanter. Många drar den vid förekomst av fysiskt våld, medan andra menar att våldet måste vara ganska grovt. En student som utsattes för ringa misshandel skriver: ”*Anser det inte som tillräckligt allvarligt. Knuffa, putta, dra i håret tycker jag inte man behöver anmäla, hade det gått längre så självklart.*” Andra skriver att de inte anmält för att de utsatts så ofta, och att utsattheten normaliserats, blivit en del av vardagen.

Det är även många som uppger att de inte tror att polisen kommer att kunna klara upp brottet. Vissa beskriver att de inte kommer ihåg hur gärningspersonen ser ut och inte vet vem det är och att polisen därför inte kommer kunna klara upp brottet.

För de allra flesta studenter är anledningen att avstå från att anmäla en kombination av flera av de aspekter som nämnts ovan, såhär skriver en av informanterna: ”*För jag tror inte de skulle kunna eller ”vilja” göra ngt. + att jag vet inte vilka personerna är. Och dem gjorde inget mot mig fysiskt, även om det var obehagligt så skadades jag ej fysiskt.*”

Många skriver också att de har ett lågt förtroende för polisen, och att de har uppfattningen att polisen inte tar brott med denna typ av motiv på allvar. En del har tidigare negativa erfarenheter av att polisen inte tagit dem på allvar när de anmält. En kvinna som

blivit förföljd av en person skriver att hon inte anmälde ”För att jag anmälde en våldtäkt när jag var 17 som inte alls togs på allvar och nu känns det onödigt att anmäla. Det känns för jobbigt. Det leder sällan någonvart. Ringde dock min syster medan han gick efter mig och skrek.” För den här informanten påverkar tidigare erfarenheter av att inte ha tagits på allvar beslutet att inte anmäla utan att istället vända sig till någon annan, sin syster, som informellt stöd.

Konsekvenser

Av de som påverkats av utsattheten uppger de flesta att de är arga över det som hänt. Det är också vanligt att den utsatta är orolig för att utsättas igen, undviker platser och ändrar kroppsspråk, klädstil eller beteende.

I de öppna svaren beskriver informanterna att deras vardag påverkas på olika sätt. En del undviker platser där de utsatts eller uppfattar risken att utsättas igen som hög, väljer att ta omvägar för att slippa mörka eller ensliga stråk, eller undviker platser vid vissa tidpunkter på dygnet. En student beskriver att hon slutat springa ensam på kvällen och tycker att en del platser blivit obehagliga efter att hon utsatts för fysiskt våld. En annan student som utsatts för sexuellt ofredande beskriver att hennes liv påverkats i stor utsträckning av utsattheten: ”Jag har ändrat mitt beteende, undviker vissa platser, festar aldrig längre. Litar inte på nya personer. Jag har svårt att lita på folk och undviker att stå i centrum, vilket gör att jag är mer ensam & i skolan blivit mer passiv.”

Andra beskriver att de försöker tänka på vad de har på sig, sitt kroppsspråk och beteende för att inte skicka ut ”fel” signaler. Med fel signaler menas beteenden som av en potentiell gärningsman skulle kunna tolkas som sexuella eller tecken på sexuell tillgänglighet. Dessa personer beskriver exempelvis att de undviker ögonkontakt, och inte ler om de är ute offentligt.

Studenterna beskriver även en ökad misstänksamhet mot främlingar, och att de själva fått fördomar som de önskar att de inte hade. En student skriver: ”Jag har blivit mörkrädd och mer försiktig. Jag litar inte på folk på samma sätt som tidigare. Förr pratade jag mycket med folk jag mötte (har en hund och på promenader kommer snacket naturligt), det gör jag inte längre.”

9. AVSLUTNING

I den här rapporten har den första större kartläggningen av utsatthet och upplevelser av hatbrott bland studenter i Sverige presenterats. Undersökningen har genomförts inom projektet *Utsatthet och upplevelser av hatbrott*. Som sådan utgör den en viktig kunskapskälla. Att studera hatbrott är ingen enkel uppgift. Själva fenomenet hatbrott ger upphov till en rad frågor, till många vilka det saknas svar. Svaren måste sökas på olika sätt, och ofta blir de olika beroende på vem som tillfrågas, hur frågorna ställs och med vilken metod frågan undersöks.

Ungefär var femte av de nästan 3000 studenter som besvarade enkäten har någon gång utsatts för brott med koppling till sin bakgrund, religion, sexualitet, funktionsnedsättning, kön eller könsidentitet. Konsekvenserna för de som utsatts är olika men många berättar att de känner sig arga och ledsna, att de ändrar sitt beteende, sitt uttryck och blir mer misstänksamma mot andra människor. Detta är erfarenheter som följer med in i skolmiljön, i föreläsningssalen och i mötet med andra studenter, lärare och personal. Malmö högskola bör ta till sig av denna kunskap om studenters erfarenheter för att kunna bemöta studenter med dessa erfarenheter och förstärka arbetet med att göra Malmö högskola till en högskola för alla.

Endast ett fåtal väljer att söka professionell hjälp eller att anmäla händelser som de varit med om, istället hanteras upplevelsena på andra sätt. Studien visar att de som bär och hanterar konsekvenserna av hatbrotten främst består av de utsatta själva och deras nätverk av familj och vänner. Av denna anledning bör Malmö högskola tydligare signalera att den som utsätts för kränkande behandling och hatbrott, oavsett var detta sker, kan vända sig till högskolan för hjälp och stöd.

I flera fall är det svårt att separera vilket motivet varit, de överlappar ofta. Denna aspekt framgår inte av undersökningar där endast en grupp och ett motiv ingår, då är det lätt att överlappningen förbises. Överlappningen utgör ett problem för hatbrottsstudier eftersom det visar sig att de utsattas erfarenheter inte enkelt kan anpassas efter den juridiska kategoriseringen av motiv och efter den hatbrottsstatistik som årligen redovisas av Brottsförebyggande rådet. En stor grupp av utsatta uppger också att de utsätts på grund av sin könsidentitet eller könstillhörighet, en motivgrund som i dagsläget inte uttryckligen inkluderas i hatbrottslagstiftningen. Rent juridiskt kan det senare sannolikt komplicera möjligheten att en given händelse klassas som hatbrott vid anmälan – en händelse med både främlingsfientligt och kvinnofientligt motiv kan både kategoriseras som hatbrott eller inte, och det beror sannolikt i stor utsträckning på vad den utsatta lägger fokus på i sin kommunikation med polisen samt polisens kunskap och vilka frågor som ställs till den utsatta. Baserat på detta finns det ett behov att se över kategoriseringen av den officiella hatbrottsstatistiken för att bättre spegla hur utsattheten ser ut.

Vår upplevelse är att studien välkomnades och uppskattades av studenter, varav många hade ett uppdämt behov av att få dela med sig av sina upplevelser under sitt liv och under sin studietid på Malmö högskola. Det är vår förhoppning att resultatet från undersökningen tas tillvara av Malmö högskola och utgör ett underlag för utformandet av kommande års likabehandlingsplaner och det aktiva och målinriktade arbetet för att främja studiemiljön vid Malmö högskola samt studenternas välmående generellt.

REFERENSER

- Abu-Ras, WM. & Suarez, ZE (2009). Muslim Men and Women's Perception of Discrimination, Hate Crimes, and PTSD symptoms post 9/11. *Traumatology*, 15(3).
- Bell, J.G & Perry, B. (2015). Outside looking in: The community impacts of anti-lesbian, gay, and bisexual hate crime. *Journal of Homosexuality*, 62(1), ss. 98-120.
- Brottsförebyggande rådet. (2015). *Hatbrott 2014 statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott* (Rapport 2015:13). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Caridad Rabelo, V. & Cortina, L M. (2014). Two Sides of the Same Coin: Gender Harassment and Heterosexist Harassment in LGBTQ Work Lives. *Law and Human Behavior*, 38(4), ss: 378 –391.
- Chakraborti, N. (2014). Re-thinking Hate Crime: Fresh Challenges for Policy and Practice. *Journal of Interpersonal Violence*, 1(7), ss. 1738–1754.
- Clark, A D. Spanierman, L B. Kleiman, S. Isaac, P. & Poolokasingham, G. (2014). "Do you live in a Teepee? " Aboriginal students' experiences with racial microaggressions in Canada. *Journal of Diversity in Higher Education*, 7(2), ss. 112-125.
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6), ss. 1241-1299.
- Folkhälsomyndigheten (2014). *Studenter och hög alkoholkonsumtion implementeringen av alkoholscreening och kort rådgivning på studenthälsomottagningar*. Folkhälsomyndigheten, Karolinska Institutet, Stockholm förebygger Alkohol- och Drogetproblem (STAD).
- Funnell, C. (2013). *Racism by stealth. The construction of racist hate crimes* (Akademisk avhandling). Cardiff University. Tillgänglig: <http://eprints.uwe.ac.uk/24021/1/Corinne%20Funnell%20Racism%20by%20Stealth%202013.pdf>.

- Garland, J. (2010) 'It's a mosher just been banged for no reason': assessing targeted violence against goths and the parameters of hate crime. *International Review of Victimology*, 17, ss. 159-177.
- Garland, J. (2011). Difficulties in defining hate crime victimization. *International Review of Victimology*, 18(1), ss. 226-236..
- Garland, J. & Hodgkinson, P. (2015) Alternative subcultures and hate crime. In: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P., Grieve, J. (red). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. Routledge: London, ss. 34-46.
- Högskoleverket (2007). *Utvärdering av arbetet med breddad rekrytering till universitet och högskolor en samlad bild* (Rapport 207:43). (Numera Universitetskanslerämbetet.)
- Iganski, P. & Lagou, S. (2015) The personal injury of 'hate crime'. In: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P., Grieve, J. (red). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. Routledge: London, ss. 34-46.
- Levin, J., och McDevitt, J. (2008). Hate crimes. In V. Parrillo (red.), *Encyclopedia of social problems*. (ss. 427-429). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.
- McCall, L. (2005). The Complexity of Intersectionality. *Journal of Women in Culture and Society*, 30(3), ss. 1771-1800.
- McDevitt J, Balboni J, Garcia L & Gu, J. (2001). Consequences for victims. A Comparison of Bias-and Non-Bias Motivated Assaults. *American behavioral scientist*, 45(4), ss. 697-713.
- Mason, G. (2002). *The Spectacle of Violence, Homofobia, gender and knowledge*. Routledge: London.
- Mason-Bish, H. (2014). Beyond the Silo: Hate Crime and Intersectionality. I: Hall, N m.fl. (red.) (2014) *International Handbook of Hate Crime*. Routledge: London.
- Meyer, D (2012). An Intersectional Analysis of Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender (LGBT) People's Evaluations of Anti-Queer Violence. *Gender and Society*, 26(6), ss. 849-873.
- Noelle M. (2002). The ripple effect of the Matthew Shepard murder. Impact on the assumptive worlds of members of the targeted group. *American Behavioral Scientist*, 46(1), ss. 27-50.
- NUS. (2011). *No place for hate hate crimes and incidents in further and higher education: disability*. London: National Union of Students.
- NUS. (2012). *No place for hate hate crimes and incidents in further and higher education: race and ethnicity*. London: National Union of Students.
- Perry, B. (2003). Where do we go from here? *The internet journal of criminology*.
- Perry, B. (2008). *Silent Victims. Hate Crimes Against Native Americans*. The University of Arizona Press: Tuscon.

- Perry, B. (2011) Identity and hate crime on Canadian campuses. *Race and Justice*, 1(4), ss. 321-340.
- Perry, B. & Alvi, S. (2012). We are all vulnerable. The *in terrorem* effects of hate crimes. *International Review of Victimology*, 18(1), ss. 57-71.
- Polisen. (2015). Återredovisning av regeringsuppdraget beträffande hatbrott. Rapport A121.608/2014: 426. Tillgänglig: <https://polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Rapporter-utredningar/01%20Polisen%20nationellt/Ovriga%20rapporter-utredningar/Aterredovisning-hatbrott-slutligt-dokument.pdf>
- Regeringens Proposition 2001/02:59 *Hets mot folkgrupp, m.m.*
- Reid, L D. & Radhakrishnan, P. (2003). Race matters: the relation between race and general campus climate. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 9(3), ss. 263-275.
- Smith, W A., Allen, W R., & Danley. L.L. (2007). "Assume the position... you fit the description. " Psychological experiences and racial battle fatigue among African American male college students. *American Behavioral Scientist*. 51(4), ss. 551-578.
- Sveriges förenade studentkårer (2008). *Klara dig själv*. SFS, 2008.
- Tiby, E. (1999). *Hatbrott? Homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott* (Akademisk avhandling). Kriminologiska Institutionen, Stockholm.
- Tomsen, S. (2002). Victims, perpetrators and fatal scenarios: a research note on anti-homosexual male homicides. *International review of victimology*. 9, ss. 253-271.
- Wallengren, S and Mellgren, C. (2015). The role of visibility for a minority's exposure to (hate)crime and worry about crime – a study of the traveller community. *International review of victimology*. 21(3), ss. 303-319.
- Wigerfelt, B. Wigerfelt, A. and J. Kiiskinen. 2014. When color matters: policing hate crime, *Social Inclusion*, 2(1), ss.1-11.

BILAGA 1 – KATEGORISERING AV UTSATTHET

Verbalt våld undersökt genom två frågor som huruvida studenten utsatts för hot, mobbning eller trakasserier. Hot, mobbning och trakasserier separerades in i två frågeställningar utifrån om det skett verbalt i ett fysiskt rum eller om det skett över internet. Valet att skapa en egen kategori för utsatthet på internet grundade sig i att dessa incidenter ofta glöms bort av informanter när frågan ställs mer öppet. Övriga frågor rör händelser som sker i det fysiska rummet varför dessa inte har delats upp på detta vis.

Det fysiska våldet som mäts i studien innefattar fyra olika brottskategorier fördelade i två frågeställningar. Den första av dessa frågor innefattar två olika brottskategorier: olaga förföljelse och ringa misshandel. Frågeställningen fångar även upp handlingar som inte nödvändigtvis faller inom kategorin för olaga förföljelse. I likhet med frågeställningen ovan som inkluderar mobbning faller en del av dessa händelser utanför lagstiftningen om olaga förföljelse. De situationer som beskrivs i enkätens öppna svar och som faller utanför den juridiska definitionen av olaga förföljelse är händelser där den utsatta blir fysiskt förföljd, ofta av en främling under nattetid, och där det ibland men inte alltid förekommer verbala hot om olika former av våld. Något i situationen har gjort att den utsatta lyckats undkomma gärningspersonen. Ibland har den utsatta lyckats springa ifrån gärningspersonen, i andra fall har det dykt upp andra personer något som gjort att gärningspersonen ändrat beteende eller avvikit från platsen och ibland har det varit tillräckligt för den utsatta att ta upp telefonen och ringa ett samtal.

Variabeln är ämnad att fånga upp situationer i vilka informanten befunnit sig i en situation där gärningspersonen på något sätt utgjort ett fysiskt hot gentemot informanten. Den typen av handlingar som inkluderas utgör starka stressorer för den utsatta, men de resulterar inte regelmässigt i några större fysiska skador även om det kan förekomma ett ringa fysiskt våld. Med ringa menas exempelvis slag med öppen hand.

Den andra frågan som berör utsatthet för fysiskt våld är också en sammanslagning av två brottskategorier: misshandel och grov misshandel. Detta innefattar grövre former av fysiskt våld, såsom slag med knyten näve, sparkar, eller användandet av tillhyggen. Den här variabeln är ämnad att fånga olika en typ av fysiskt våld där hotbilden och graden av våldsanvändandet inte är ringa. Denna typ av våld kan leda till allvarliga och även livshotande fysiska skador för den som utsätts.

Sexuellt våld är uppdelat i två frågeställningar som täcker in lagstiftningen om sexuellt ofredande och våldtäkt. Sexuellt ofredande inkluderar ett brett spektra av handlingar (beröring, tafsande, kyssar, omfamningar, med mera) som upplevs som kränkande eller obehagligt för den brottsutsatta. Syftet med frågeställningen är att fånga kränkningar av sexuell karaktär som inte nödvändigtvis resulterar i fysisk skada, utan där påverkan snarare är psykisk trots att brottet är av ett fysiskt slag.

Vid formuleringen av frågan om våldtäkt valde vi att inkludera tre olika beskrivningar av en våldtäkt i syfte att fånga upp händelser som rent juridiskt sett är våldtäkt, men där den brottsutsatta kanske tillämpar en annan förklaringsmodell eller använder andra termer för att beskriva sin utsatthet. Här användes, förutom termen våldtäkt, formuleringen om informanten blivit tvingad att ha sex mot sin vilja eller utsatt för sexuella övergrepp.

I den aktuella studien mäts utsatthet för *tillgreppsbrott* under det senaste året av en frågeställning som innefattar personrån såväl som inbrott. Tillgreppsbrotten riktas regelmässigt inte gentemot den brottsutsatta i sig, utan dennes egendom. Ett tillgreppsbrott med ett hatbrottsmotiv är ett undantag från detta och riktas sig i dessa fall direkt mot den

Tidigare rapporter ur samma serie

- 2008:1 Tikkanen, R. Person, relation och situation.
Riskhandlingar, hivstesterfarenheter och preventiva behov bland män som har sex med män.
- 2008:2 Östman, M. och Afzelius, M. Barnombud i psykiatrin – i vems intresse?
- 2008:3 Andersson, F. och Mellgren, C. Processutvärdering av ”Trygga gatan”. Ett projekt för minskad brottslighet och ökad trygghet i nöjeslivsmiljö.
- 2008:4 Östman, M. red. Migration och psykisk ohälsa.
- 2008:5 Berglund, S. Competing Everyday Discourses – And the Construction of Heterosexual Risk-taking Behaviour among Adolescents in Nicaragua: Towards a Strategy for Sexual and Reproductive Health Empowerment.
- 2008:6 Björngren Cuadra, C. Variationens spektrum – en studie av sensibilitet, tillit och vårdetik i hemsjukvård.
- 2008:7 Mallander, O. Nära Vänskap? En analys av kontaktperson enligt LSS.
- 2009:1 Hamit-Eminovski, J. Interactions of Biopolymers at Biological Interfaces – Examples from Saliva and Bacterial Surfaces. (Licentiatavhandling)
- 2009:2 Andersson, O. Hållplats 8. En social intervention för unga kriminella i stadsdelen Rosengård, Malmö stad.
- 2009:3 Johnsdotter, S. Discrimination of certain ethnic groups? Ethical aspects of the implementation of FGM legislation in Sweden.
- 2009:4 Danielsson, M. Transpersona non grata. Den ogiltigförklarade livserfarenheten.
- 2009:5 Eriksson-Sjöo, T. och Ekblad, S. Stress, sömn och livskvalitet – en studie bland flyktingar i SFI-utbildning, lärare och handläggare i Fosie stadsdel, Malmö.
- 2010:1 Gregersen, P. Utopia - utopier som pedagogiskt medel, och deras användning inom akademiskt lärande och kritiskt tänkande.

- 2010:2 Scaramuzzino, R., Heule, C., Johansson, H. och Meeuwisse, A. EU och den ideella sektorn – En studie av det svenska Equalprogrammet.
- 2010:3 Björngren Cuadra, C. Kartläggning av preventiva hiv/STI-insatser i Skåne ur ett migrationsperspektiv - AAAQ och grundad tillgänglighet.
- 2010:4 Tikkanen, R. MSM-ENKÄTEN 2008 – Riskhandlingar, hivtest och preventiva behov bland män som har sex med män.
- 2010:5 Lindell, L och Ek, A.-M. Komplementära metoder i psykiatriska verksamheter – och brukares upplevelser och erfarenheter.
- 2010:6 Perez, E. Akademisk yrkeskompetens i socialt arbete - Om socialt arbete i mångkulturella miljöer
- 2011:1 Berglund, S., Andersson, O. Kihlsten, I., Tengland, P.-A. och Wemme, M. Delaktighet och hälsa. En pilotstudie med ungdomar och beslutsfattare i Simrishamn mot hållbara strategier för ökad egenmakt, livskvalitet och jämlikhet i hälsa. Delrapport 1: Utgångspunkter för en deltagarbaserad aktionsforskningsansats.
- 2011:2 Bengtsson, M. och Wann-Hansson, C. Införande av portfoliomethodik för professionell utveckling mot yrkesrollen som sjuksköterska.
- 2011:3 Finnbogadóttir, H. Domestic violence and pregnancy. Impact on outcome and midwives' awareness of the topic. (Licentiatavhandling)
- 2011:4 Johnson, B. Beroendesjukvård och socialtjänst i samverkan.
- 2011:5 Popoola, M. Lyssna, förklara och förstå. Romska migranternas möten med sjukvård i Sverige.
- 2011:6 Richert, T. Mot en mer kunskapsbaserad öppenvård för unga missbrukare. Slutrapport för ett trestadsprojekt kring erfarenhetsutbyte, kunskapsutveckling och systematisk dokumentation.
- 2012:1 Richert, T. Hiv- och hepatitprevention på institution. Utvärdering av ett peer-baserat utbildningsprojekt med syfte att öka kunskapen om blodsmittor hos klienter och personal på SiS-institutioner.

- 2012:2 Mellgren C., Svalin, K., Levander, S. och Torstensson
Levander, M. Riskanalys i polisverksamhet. Utvärdering
av polisens arbete med riskanalys för våld på individnivå:
Skånemodellen och Check 10 (+)
- 2012:3 Eriksson-Sjöo, T. Utmaningar och bemötande i
flyktingmottagandet. (Licentiatavhandling)
- 2012:4 Nigård, P. Pornografi och sexuell exponering bland unga
män och kvinnor (Licentiatavhandling)
- 2013:1 Daneback, K., Månsson S-A. Sexuality and the Internet.
A Collection of Papers 2003-2013
- 2013: 2 Mellgren, C., Kronkvist, K. Trygghet i lokalområdet:
resultat från Oxie områdesundersökning 2012. Om upplevelser
av trygghet, brott och lokala problem
- 2013:3 Johnson, B., Lalander, P. Med narkotikan som följeslagare.
Femton texter till Bengt Svensson.
- 2014:1 Perez, E. Vad vet vi om de insatser socialtjänsten gör i
hedersrelaterade konflikter inom familjen?
- 2014:2 Ivert, A.-K. och Kronkvist, K. Kartläggning av den
lokala problembilden i Norra och Södra Sofielund - Ett
kunskapsunderlag för ökad trygghet och minskad brottslighet.
- 2015:1 Rasmusson, E-M. "Ingen har nämnt ordet sex" Kvinnors
och mäns erfarenheter av information om sexuell hälsa vid
cancersjukdom (Licentiatuppsats).
- 2015:2 Larsson, C., Johnsdotter, S. Sexuell hälsorådgivning i
en mångkulturell kontext. Röster från unga svensksomaliska
kvinnor.
- 2016:1 Andersson, M., Mellgren, C. Studenters utsatthet och
upplevelser av hatbrott.

I den här rapporten presenteras den första större kartläggningen av utsatthet och upplevelser av hatbrott bland studenter i Sverige. Undersökningen har genomförts inom projektet Utsatthet och upplevelser av hatbrott.

Under 2013/14 genomfördes en enkätundersökning bland studenter vid Malmö högskola. Ungefär var femte av de nästan 3000 studenter som besvarade enkäten har någon gång utsatts för brott med koppling till sin bakgrund, religion, sexualitet, funktionsnedsättning, kön eller könsidentitet. Själva händelsen är ofta i fokus för diskussioner om hatbrott. Detta gäller diskussionen i media såväl som i offentlig statistik. Men själva händelsen utgör inte ensam fenomenet hatbrott. I rapporten läggs även fokus på det som händer efter händelsen; hur individen påverkas, bearbetar upplevelsen och hanterar den genom att anmäla, eller söka hjälp och stöd.

ISBN 978-91-7104-664-2 (print)

ISBN 978-91-7104-665-9 (pdf)

ISSN 1650-2337

MALMÖ HÖGSKOLA
205 06 MALMÖ, SWEDEN
WWW.MAH.SE